

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) ของผู้บริหารสถานประกอบการในจังหวัดสิงห์บุรี ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความพึงพอใจ
 - 1.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 1.2 ความสำคัญของความพึงพอใจ
 - 1.3 องค์ประกอบของความพึงพอใจ
 - 1.4 การวัดความพึงพอใจ
2. แนวคิดในการจัดการศึกษา
 - 2.1 จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา
 - 2.2 การอาชีวศึกษา
 - 2.3 การจัดการศึกษาที่ตอบสนองตลาดแรงงาน
3. หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง
 - 3.1 ความหมายของหลักสูตร
 - 3.2 จุดมุ่งหมายของหลักสูตร
 - 3.3 หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546
4. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)
 - 4.1 คุณสมบัติทั่วไปของผู้สำเร็จการศึกษา
 - 4.2 คุณลักษณะที่จะศึกษา
5. สถานภาพของสถานประกอบการ
 - 5.1 รูปแบบของสถานประกอบการ
 - 5.2 ประเภทของสถานประกอบการ
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 6.1 งานวิจัยในประเทศ
 - 6.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

ความพึงพอใจ

1. ความหมายของความพึงพอใจ

เรียม ศรีทอง (2542, หน้า 450) ให้ความหมายของคำว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดโดยรวมของบุคคลที่มีต่อการทำงานเชิงบวก พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกถึงความพึงพอใจ สังเกตได้จากความคิดคือ คิดถึงงานที่ทำ นำทำ มีคุณค่า และมีประโยชน์ อารมณ์และความรู้สึก จะมีใจสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีกำลังใจทำงานอยู่เสมอ และสังเกตที่การกระทำต้องตั้งใจ อดทน กระตือรือร้น มีความขยันมุ่งมั่นทำงาน

มอร์ส (Morse, 1990, p. 27) กล่าวได้ว่า ทุกสิ่งทุกอย่างที่สามารถลดความตึงเครียดจะทำให้เกิดความพึงพอใจต่อการให้บริการ ซึ่งความตึงเครียดเป็นผลจากความต้องการของมนุษย์ ถ้าเกิดความต้องการมากจะเกิดปฏิกิริยาเรียกร้อง และเมื่อได้รับบริการที่เพียงพอจะเกิดความพึงพอใจ

ซีคอร์ด, และแบ็คแมน (Sedcord, & Backman, 1991, p. 391) กล่าวว่า iva ความพึงพอใจเกิดจากความต้องการ และความตึงเครียดนั้น ๆ ได้รับการตอบสนองอย่างเพียงพอ บุคคลในองค์กรอาจเกิดความพึงพอใจแตกต่างกัน บางคนอาจพึงพอใจเพราะงานที่ประสบความสำเร็จ บางคนอาจพึงพอใจเพราะลักษณะงานที่ปฏิบัติ แต่บางคนอาจพึงพอใจเพราะเพื่อนร่วมงาน ฮอย, และมิสเกล (Hoy, & Miskel, 1991, p. 392) กล่าวถึงความพึงพอใจว่า หมายถึง ความรู้สึกต่องาน เพื่อนร่วมงาน และผลที่เกิดขึ้นกับงาน

แอปเปิลไวท์ (Applewhite, 1996, p. 8) มีความเห็นว่าความพึงพอใจเป็นเรื่องของบุคคล โดยเห็นว่า ความพึงพอใจในการทำงานมีความหมายรวมถึง การยอมรับในสภาพแวดล้อมทางกายภาพของที่ทำงานด้วย เช่น การมีความสุขกับการทำงานที่มีเพื่อนร่วมงานที่เข้ากันได้ การมีเจตคติที่ดีต่องานและความพึงพอใจเกี่ยวกับรายได้

จากที่กล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันเกิดจากพื้นฐานของการรับรู้ ค่านิยม และประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับ และจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อสิ่งนั้นสามารถตอบสนองความต้องการให้แก่บุคคลนั้นได้ ซึ่งระดับความพึงพอใจของแต่ละบุคคลย่อมมีความแตกต่างกันไป

2. ความสำคัญของความพึงพอใจ

สุรียา พุฒพะวง (2537, หน้า 3) ได้กล่าวว่า การที่บุคคลมีความพึงพอใจต่อสิ่งใดนั้นจะมีผลทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมดังนี้

1. มีความเอาใจใส่ต่องาน ขยันติดตามผลงานที่ได้รับมอบหมายอยู่เสมอ เมื่อพบข้อบกพร่องเสียหายก็จะพยายามแก้ไข หรือชี้แจงให้ผู้บังคับบัญชาทราบ
2. เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ยอมเสียสละเวลาและ

ความสุขส่วนตัวเพื่อนงาน โดยไม่ต้องชักชวนหรือขอร้อง

3. มีความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งเดียวกัน ไม่แตกแยกเป็นก๊ก เป็นเหล่า
4. ไม่ขาดหรือหยุดงานโดยไม่จำเป็นมีความสบายใจที่ได้ทำงานและอยู่ร่วมกับ

ผู้ร่วมงาน

อินทรา เฟ็งแก้ว (2538, หน้า 12-13) ได้ศึกษาทัศนคติของนักวิชาการแล้วประมวลความสำคัญของความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน โดยสรุปไว้ดังนี้

1. ความพึงพอใจ ก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การหรือหน่วยงาน
 2. ความพึงพอใจเสริมสร้างให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเข้าใจอันดีต่อกันและต่อองค์การหรือหน่วยงาน
 3. ความพึงพอใจเสริมสร้างให้ผู้ปฏิบัติงานมีความซื่อสัตย์ ความจงรักภักดีต่อองค์การหรือหน่วยงาน
 4. ความพึงพอใจ ก่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ และมีการรวมพลังเพื่อกำจัดปัญหาในองค์การร่วมกัน
 5. ความพึงพอใจ ช่วยเกื้อกูลให้กฎระเบียบ และข้อบังคับสามารถใช้บังคับควบคุมความประพฤติของผู้ปฏิบัติงานให้อยู่ในระเบียบวินัยอันดี
 6. ความพึงพอใจ ก่อให้เกิดความเชื่อมั่น และความศรัทธาในองค์การที่ร่วมมือกันปฏิบัติงาน
 7. ความพึงพอใจช่วยเกื้อกูลให้ผู้ปฏิบัติงานเกิดความคิดสร้างสรรค์ในกิจการต่างๆ
- เสถียร เหลืองอร่าม (2539, หน้า 88) กล่าวว่า ความพึงพอใจของบุคลากรเป็นสิ่งสำคัญในการบริหาร และจะช่วยให้ก่อผลประโยชน์เกื้อกูลต่องานและองค์การดังนี้
1. ทำให้เกิดความสามัคคีร่วมใจเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ
 2. สร้างความจงรักภักดี มีสัจย์ต่อหมู่คณะและองค์การ
 3. เกื้อหนุนให้ระเบียบข้อบังคับเกิดผลในด้านการควบคุมประพฤติของพนักงานเจ้าหน้าที่ ให้ปฏิบัติตนอยู่ในกรอบแห่งระเบียบวินัย และมีศีลธรรมอันดีงาม
 4. สร้างสามัคคีธรรมในหมู่ และก่อให้เกิดพลังร่วมในหมู่คณะ ทำให้เกิดพลังสามัคคีดังที่ว่า พลัง สัมผัสสะ สามัคคี อันสามารถจะฝ่าฟันอุปสรรคทั้งหลายขององค์การได้
 5. เสริมสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลในองค์การกับนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์การ
 6. เกื้อกูลและจูงใจให้สมาชิกของหมู่คณะหรือองค์การ เกิดความคิดสร้างสรรค์ในกิจการต่างๆขององค์การ
 7. ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในองค์การที่ตนปฏิบัติงานอยู่

สมบูรณ์ พรรณนาภ (2540, หน้า 167) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจมีความสำคัญ คือ จะเป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมที่สำคัญของบุคลากร ดังนี้

1. ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งเดียวกัน
2. ความเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตน
3. ความตั้งใจเอาใจใส่ และรู้จักรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย

แล้ว

4. ความรู้สึกห่วงกังวลต่อผลที่จะเกิดจากการหยุดงานของตน คือ จะไม่ขาดหรือ หยุดงานโดยไม่จำเป็น

5. ความพร้อมที่จะรับอาสาในการปฏิบัติงานต่างๆ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
6. ความพร้อมเพียงในการมันปรึกษาหารือเกี่ยวกับการเตรียมงาน

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจจึงเป็นตัวบ่งชี้ที่ส่งผลถึงสภาพความสำเร็จของงานอัน

เกิดจากการตอบสนองทางอารมณ์ หากมีสิ่งที่ทำให้เกิดความพึงพอใจมากงานก็มีโอกาสประสบความสำเร็จตามเป้าหมายสูง ในทางตรงข้ามกันหากเกิดความไม่พึงพอใจจะเป็นอุปสรรคในการทำงานและโอกาสที่จะประสบความสำเร็จมีน้อย

3. องค์ประกอบของความพึงพอใจ

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ (2537, หน้า 98) มีความเห็นว่าองค์ประกอบที่ทำให้ความพึงพอใจของคนในองค์การดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับ

1. หน่วยงานที่มีการนิเทศอย่างใกล้ชิดรวดเร็ว เพียงพอและทั่วถึงหรือไม่
2. คนงานมีความพึงพอใจและภูมิใจในงานที่ตนทำหรือไม่
3. คนทำงานมีความสัมพันธ์อันดีต่อกันหรือไม่
4. มีวัตถุประสงค์ของหน่วยงานที่เป็นน่าพึงพอใจหรือไม่ ทุกคนยอมรับหรือไม่
5. ค่าตอบแทนรางวัลต่างๆ ที่คนงานได้รับมีความเหมาะสมเพียงใดทั้งทางด้าน

เศรษฐกิจและสังคม

6. สุขภาพทางกายและจิตใจ โดยทั่วไปของคนทำงานเป็นอย่างไร

ล็อก (Lock, 1976, p. 132) เสนอองค์ประกอบที่องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่ได้จากการศึกษาวิจัย ในปี ค.ศ. 1976 ไว้ 9 องค์ประกอบดังนี้

1. ตัวงาน ได้แก่ ความน่าสนใจในตัวงาน ความแปลกของงาน โอกาส เรียนรู้หรือศึกษางาน ปริมาณงาน โอกาสที่จะทำงานนั้นสำเร็จ และการควบคุมการทำงานและวิธีการทำงาน

2. เงินเดือน ได้แก่ จำนวนเงินที่ได้รับความยุติธรรมและความทัดเทียมกันของรายได้ และวิธีการจ่ายเงินขององค์การ

3. การเลื่อนตำแหน่ง ได้แก่ โอกาสในการเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น ความยุติธรรมในการเลื่อนตำแหน่งขององค์การ และหลักการในการพิจารณาการเลื่อนตำแหน่ง

4. การได้รับการยอมรับนับถือ ได้แก่ การได้รับคำยกย่องชมเชยในผลสำเร็จของงาน การกล่าววิจารณ์การทำงาน และความเชื่อถือของผลงาน
 5. ผลประโยชน์เกื้อกูล ได้แก่ บำเหน็จบำนาญตอบแทน การให้สวัสดิการรักษาพยาบาล การให้วันหยุดงาน และการได้รับค่าใช้จ่ายระหว่างลาพักผ่อน
 6. สภาพการทำงาน ได้แก่ ชั่วโมงการทำงาน ช่วงเวลาพัก เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงาน อุณหภูมิ การถ่ายเทอากาศ ท่อที่ติดตั้ง และรูปแบบการก่อสร้างของอาคารสถานที่ทำงาน
 7. การนิเทศงาน ได้แก่ การได้รับความเอาใจใส่ดูแล ช่วยเหลือแนะนำ จากผู้บังคับบัญชาาระดับสูงขึ้นไปด้วยความมีเทคนิคและกลวิธีที่ดี และมีทักษะในการนิเทศงานของผู้บริหาร
 8. เพื่อนร่วมงาน ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านความรู้ความสามารถ และความมีมิตรภาพอันดีต่อกันของเพื่อนร่วมงาน
 9. บริษัทและการบริหารงาน ได้แก่ การเอาใจใส่บุคลากรในองค์การ เงินเดือน และนโยบายในการบริหารงานขององค์การ
- มิลตัน (Milton, 1981, p. 159) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีผลต่อความพึงพอใจในการปฏิบัติงานไว้ดังนี้
1. ลักษณะของงาน หมายถึง ความน่าสนใจภายในของงาน ความแปลกของงาน โอกาสที่จะได้เรียนรู้งาน จำนวนของปริมาณงาน โอกาสที่จะทำงานได้สำเร็จ งานที่ได้ใช้ความรู้ความสามารถ
 2. เงินเดือน หมายถึง จำนวนเงินที่ได้รับ ความยุติธรรมความเท่าเทียมกันของรายได้ วิธีการจ่ายเงิน
 3. การเลื่อนตำแหน่งของงาน หมายถึง โอกาสในการเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง ความยุติธรรมในการเลื่อนตำแหน่ง
 4. การได้รับการยอมรับนับถือ หมายถึง การได้รับการยกย่องชมเชยในผลสำเร็จของงาน การวิพากษ์การทำงาน ความเชื่อถือของงาน
 5. ผลประโยชน์ หมายถึง บำเหน็จบำนาญ ค่ารักษาพยาบาล วันหยุด ฯลฯ
 6. สภาพการทำงาน หมายถึง ชั่วโมงการทำงาน การหยุดพัก วัสดุอุปกรณ์บรรยากาศในการทำงาน สถานที่ตั้ง สิ่งอำนวยความสะดวกทางกาย
 7. การนิเทศงาน หมายถึง รูปแบบการนิเทศ ความมีมนุษยสัมพันธ์ในการนิเทศงาน และทักษะทางการบริหารของผู้นิเทศ
 8. ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน เช่น การยกย่องนับถือ การช่วยเหลือ และความมีไมตรีต่อกัน

9. บริษัทและการจัดการ ได้แก่ การดูแลลูกค้า การจ่ายค่าตอบแทนและการบริหารงาน

คูเปอร์ (Cooper, 1985, pp. 31-33) กล่าวว่า ความต้องการที่เป็นสิ่งจูงใจให้มนุษย์เกิดความพึงพอใจในการทำงาน แบ่งออกเป็น 7 อย่าง คือ

1. ทำงานที่เขาสนใจ
2. มีอุปกรณ์ที่ดีในการทำงาน
3. มีเงินเดือนและค่าจ้างที่ยุติธรรม
4. มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงาน
5. สภาพการทำงานที่ดี รวมทั้งชั่วโมงการทำงานและสถานที่ที่เหมาะสม
6. ความสะดวกในการไปกลับ รวมทั้งสวัสดิการอื่นๆ
7. การทำงานร่วมกับผู้บังคับบัญชา ที่เข้าใจการควบคุม การปกครอง และ

เฉพาะอย่างยิ่งเป็นคนที่ยกย่องนับถือ

จากการศึกษาองค์ประกอบความพึงพอใจในการทำงานสรุปได้ว่า องค์ประกอบความพึงพอใจในการทำงาน ประกอบด้วย ความสนใจในงาน ค่าตอบแทนหรือเงินเดือน ความก้าวหน้าในการทำงาน สวัสดิการที่ได้รับ และความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

4. การวัดความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นพฤติกรรมที่สามารถวัดได้จากการศึกษาแนวคิดของนักวิชาการ สรุปได้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2535, หน้า 165) กล่าวถึง การวัดเกี่ยวกับความพึงพอใจว่า สามารถวัดได้เป็น 2 ลักษณะคือ

1. การวัดแบบอ้อมนัย เป็นการทดสอบกลุ่มและความสัมพันธ์ภายในกลุ่มที่เรียกว่าสังคมมิติ เพื่อศึกษาถึงการยอมรับและไม่ยอมรับความชอบและไม่ชอบระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

2. การวัดแบบปรนัย โดยการใช้แบบสอบถาม ซึ่งวัดเกี่ยวกับเจตคติ เป็นแบบวัดในเชิงปริมาณ การวัดความพึงพอใจมักจะใช้ควบคู่กันไประหว่างสังคมมิติและแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า เจตคติรวมทั้งการสัมภาษณ์ ตัวอย่างซึ่งถึงความพึงพอใจต่ำ ได้แก่ การหยุดงาน การลาออก การขาดงาน ความเบื่อหน่ายในการทำงาน เป็นต้น

ศจี อนันต์นพคุณ (2542, หน้า 70-71) กล่าวถึงวิธีการวัดความพึงพอใจว่าสามารถใช้วิธีการสำรวจเป็นเครื่องมือวัดก็ได้ ซึ่งมีวิธีการสำคัญอยู่ 4 วิธี คือ

1. การสังเกตการณ์โดยผู้บริหารสังเกตการณ์เปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติงานจากการแสดงออก การฟังจากการพูด สังเกตจากการกระทำ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตมาวิเคราะห์

1. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจโดยการสัมภาษณ์จะต้องเผชิญหน้ากันเป็นส่วนตัวหรือสนทนากันโดยตรงแลกเปลี่ยนข่าวสารและความคิดเห็นต่างๆด้วยวาจา

2. การออกแบบสอบถาม เป็นวิธีที่นิยมกันมาก โดยให้ผู้ปฏิบัติงานแสดงความคิดเห็นและความรู้สึกลงในแบบสอบถาม การสร้างคำถามต้องพิจารณาอย่างดี เพื่อจะตั้งคำถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ทั้งหมดและลักษณะของคำถามจะต้องอยู่ในข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจสมบูรณ์ครบถ้วน

3. การเก็บบันทึก เป็นการเก็บประวัติเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานแต่ละคนในเรื่องเกี่ยวกับผลงาน การร้องทุกข์ การขาดการลางาน การฝ่าฝืนระเบียบวินัยอื่นๆ

ส่วน สายยศ, และอังคณา สายยศ (2543, หน้า 66-122) เสนอแนะว่า เครื่องมือที่จะนำมาวัดความรู้สึกของบุคคล จะมีความเป็นปรนัย สะดวกในการสร้าง และการนำไปใช้วัดและได้รับการนิยมก็คือ แบบสอบถาม ซึ่งสามารถสร้างได้ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. การสร้างแบบเทอร์สไดน เป็นลักษณะมีข้อความให้อ่านแล้วผู้ตอบแสดงความคิดเห็นว่า มีความคิดเห็นเชิงบวก กลางหรือมีความเห็นเชิงลบโดยไม่มีตัวเลข

2. การสร้างแบบลิเกิต มีลักษณะเป็นข้อความที่แสดงความรู้สึก ซึ่งมีลักษณะทางบวก ทางลบ หรือผสมกันก็ได้ โดยกำหนดค่าเป็นเชิงปริมาณในรูปของตัวเลข

3. การสร้างแบบออสกูด มีลักษณะเป็นข้อความ โดยพิจารณาร่วมกับคำตอบซึ่งเป็นคุณศัพท์ แล้วตอบพิจารณาว่าความรู้สึกของผู้ตอบโน้มเอียงไปทางใด

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการวัดความพึงพอใจ สรุปได้ว่า ความพึงพอใจสามารถที่จะวัดได้โดยการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกและเจตคติของบุคคลที่มีต่อตนเองเพื่อนร่วมงานและองค์กร ผ่านลงยังเครื่องมือที่ใช้วัด

แนวคิดในการจัดการศึกษา

1. ความมุ่งหมายในการจัดการศึกษา

การจัดการศึกษา ในยุคปฏิรูปการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ในหมวด 4 ที่กล่าวถึง แนวการจัดการศึกษา ซึ่งเป็นทิศทางของกระบวนการจัดการศึกษาของชาติทุกระดับ สำหรับเป็นแนวทางในการจัดหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ของผู้ที่เกี่ยวข้องที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งสู่มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดในการจัดการศึกษาที่ได้ค้นคว้าจากเอกสารและแนวคิดจากนักการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้

สิปปนนท์ เกตุทัต (2536, หน้า 32) เสนอแนวคิดในการจัดการศึกษา ว่าเมื่อโลกมีการเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันด้วยเหตุที่ต้องมีการติดต่อค้าขายและสื่อสารโทรคมนาคมมีผลให้สังคมต่างๆ เชื่อมโยงกันทั่วโลก การจัดการศึกษาของไทยจะต้องเสริมสร้างความรู้ ความคิด

ทักษะ และทัศนคติของแต่ละบุคคล โดยให้มีความรู้ความเข้าใจในสังคมและวัฒนธรรมไทย พอที่จะสามารถวิเคราะห์ทางเลือกต่าง ๆ ที่เหมาะสม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541, หน้า 7-8) เสนอรายงานวิจัยเรื่องการกำหนดความสำคัญของขอบเขตเนื้อหาการวิจัยทางการศึกษาไทย สามารถสรุปแนวคิดในการจัดการศึกษาคือ

1. การจัดการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคนให้สมดุลทั้งด้านปัญญา จิตใจ และสังคม ทั้งในระดับความคิด ค่านิยม และพฤติกรรม โดยเน้นกระบวนการเรียนรู้และขัดเกลาเชิงสังคม
2. การจัดการศึกษาต้องมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ มองกว้าง คิดไกล ใฝ่ดี กล่าวคือ เป็นผู้ใฝ่การเรียนรู้ รู้จักคิดและวิเคราะห์ใช้เหตุผลเชิงวิทยาศาสตร์ มีความคิดรวบยอด มีจินตนาการ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
3. การจัดการศึกษาต้องมุ่งให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง รับผิดชอบทั้ง ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และสังคม เคารพ และรักษากฎเกณฑ์ของสังคม ยึดมั่นในคุณธรรม และจริยธรรม รู้คุณค่าวัฒนธรรม และเอกลักษณ์ของไทยควบคู่กันไปกับการเปิดและเลือกรับ วัฒนธรรมต่างประเทศ
4. การจัดการศึกษา ต้องมุ่งให้ผู้เรียนรู้จักการเรียนรู้ รู้วิธีแสวงหาความรู้ด้วยตนเองในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย และรักที่จะเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
5. การจัดการศึกษาต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสมีบทบาทร่วมในการพัฒนาตนเองให้เต็มตามศักยภาพ ให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และมาตรฐาน
6. การจัดการศึกษาต้องจัดให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล ชุมชน สังคมและประเทศชาติ สอดคล้องกับความเป็นจริงในวิถีชีวิตของคนกับธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และคุณค่าในสังคมไทย เพื่อเสริมสร้างความเจริญเติบโตอย่างสมดุลทั้งด้านสังคม การเมือง การปกครอง รวมทั้งความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของประเทศ ให้สามารถร่วมมือ และแข่งขันอันจะทำให้มีการกระจายรายได้ไปสู่ภาคชนบทมากขึ้นเป็นการขจัดช่องว่างทาง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพิ่มศักยภาพของมนุษย์ โดยเฉพาะการศึกษาจะต้องสร้างคน ให้รู้จักการสร้างงานด้วยตนเอง มีโอกาสมีงานทำอยู่ในท้องถิ่นของตนเอง

จักรพรรดิ วัฒนา (2544, หน้า 15-16) กล่าวถึง วิสัยทัศน์ของ พ.ต.ท.ดร.ทักษิณ ชินวัตร ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับแนวคิดในการจัดการศึกษาของไทยว่า การจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษาเช่นนี้จะก่อให้เกิดรูปลักษณะของคนไทยยุคใหม่ที่ต้องเป็นคนที่มีความสมดุลพอดีระหว่างการเป็น คนเก่ง คนดี และมีความสุข จะต้อง คิดเป็น ทำเป็น มีคุณธรรม ศีลธรรม อุตุน ความมุ่งมั่นและสามารถอยู่ร่วมกับคนอื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย และ เป้าหมายของรัฐบาลว่า

คนดี หมายถึง คนที่มีความรับผิดชอบ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมปฏิบัติตามตามหลักธรรมของแต่ละศาสนาและรู้จักประมาณคน

คนเก่ง หมายถึง เป็นผู้มีสติปัญญา มีจินตนาการ สามารถคิดริเริ่ม คิดเป็น ทำเป็นแก้ปัญหาเป็น สามารถพึ่งตนเองได้ มีความสามารถในการประกอบอาชีพ มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค ประสบผลสำเร็จได้ด้วยตนเอง เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการแข่งขันในสังคมโลก และที่สำคัญคือเป็นผู้ใฝ่รู้ และสามารถแสวงหาความรู้เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเฉพาะการแสวงหาความรู้เรื่องของประเทศโนโลยีสารสนเทศ ภาษา และวัฒนธรรมนานาชาติ

คนที่มีความสุข คือ ผู้มีสุขภาพกายดี สุขภาพจิตดี รู้จักและรักชุมชน มีความสามารถในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และสามารถปล่อยวางในบางสิ่งบางอย่างได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

วิทยากร เชียงกูล (2544, หน้า) กล่าวว่า การจะปฏิวัติโครงสร้างเศรษฐกิจสังคมใหม่ได้จะต้องเปลี่ยนระบบทางการศึกษา การเรียนรู้ใหม่ทั้งในระบบโรงเรียน จากสื่อสารมวลชน จากองค์กร และถาวรเรียนรู้จากสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจการเมือง และสภาพแวดล้อมทางสังคมทุกด้าน เพื่อสร้างคน และ สังคมแบบใหม่ให้เป็นคนที่มีความรู้ควบคู่ไปกับจิตสำนึก มีสัมมาอาชีพควบคู่ไปกับการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่มีประสิทธิภาพควบคู่ไปกับ คุณธรรม และจริยธรรม

จากแนวความคิดดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การจัดการศึกษานั้นมีจุดมุ่งหมายหลักคือการพัฒนาคุณภาพคนและการศึกษายังพึงสร้างคนให้มีคุณภาพเป็นคนเก่งคนดีมีระเบียบวินัย มีความซื่อสัตย์สุจริตรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคมส่วนรวม

2. การอาชีวศึกษา

2.1 ความหมายของการอาชีวศึกษา

ในการศึกษาเกี่ยวกับความหมายของการอาชีวศึกษา ได้มีนักการศึกษาทั้งในประเทศและ ต่างประเทศให้ความหมายไว้ดังนี้

วิรัช กุมุทมาต (2528, หน้า 49) ได้ให้ความหมาย การอาชีวศึกษา หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมบุคคลให้มีอาชีพเป็นหลักฐานในอนาคต และเพื่อช่วยให้ผู้ที่มีอาชีพอยู่แล้วให้มีความเจริญก้าวหน้าในอาชีพหรือเปลี่ยนแปลงอาชีพใหม่ที่ดีกว่าเดิม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 13) ได้ให้ความหมาย การอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาวิชาชีพสาขาต่างๆที่อาศัยความรู้ระดับต่ำกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งรวมถึงการศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อผลิตกำลังคนตั้งแต่ระดับแรงงานทั่วไป (unskilled) ไปจนถึงแรงงานฝีมือ (skilled)

ราชบัณฑิตยสถาน (2546, หน้า 899) ได้ให้ความหมายของอาชีพ หรือ อาชีวศึกษา หมายถึง การเลี้ยงชีวิต การทำมาหากิน งานที่ทำประจำเพื่อเลี้ยงชีพ และคำว่า อาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาที่มุ่งสอนทางด้านฝีมือ

เชสเตอร์ (Chester, 1960, p.1555) ได้ให้ความหมายการอาชีวศึกษา หมายถึงการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพตามความพอใจของแต่ละบุคคลและเพื่อสนองความต้องการของสังคมอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาเฉพาะซึ่งแยกจากการศึกษาสามัญ

กู๊ด (Good, 1973, p.603) ได้ให้ความหมาย การอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาระดับต่ำกว่าวิทยาลัยโปรแกรมหนึ่ง ในการศึกษาที่จะเตรียมผู้เรียนเข้าสู่การเลือกอาชีพในสาขาต่างๆโดยเฉพาะ หรือ เพื่อเป็นการยกระดับแรงงานลูกจ้างรวมทั้งการศึกษาค้นคว้า การค้า อุตสาหกรรม ช่างเทคนิค การเกษตร การพาณิชย์ และคหกรรม

สรุปได้ว่า การอาชีวศึกษา คือ การศึกษาวิชาชีพและผลิตกำลังคน ที่มีทักษะความสามารถ เจตคติ และความรับผิดชอบที่ตีรวมทั้งเป็นการจัดการศึกษาเพื่อประกอบอาชีพให้หลากหลายด้วยการใช้ยุทธวิธีหรือกลยุทธ์ในเชิงรุก เพื่อรับและตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1 จุดมุ่งหมายของการอาชีวศึกษา

กรมอาชีวศึกษา (2530, หน้า 1-2) ได้กล่าวถึงลักษณะการจัดการอาชีวศึกษาในประเทศไทย ว่าเป็นการศึกษาวินิจฉัยที่มุ่งผลิตกำลังคนในระดับต่าง ๆ ตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม โดยแบ่งการจัดการออกเป็น 3 ประเภท ซึ่งลักษณะการจัดที่แตกต่างออกไปตามจุดมุ่งหมายของการฝึกอาชีพ ในแต่ละระดับและประเภทดังนี้

1. การจัดอาชีวศึกษาในระบบโรงเรียน หน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาระบบนี้ได้แก่ กรมอาชีวศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า สถาบันการศึกษาเอกชนบางแห่งที่สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย โดยมีวิธีการจัด 2 ลักษณะคือ

- 1.1 จัดผสมผสานวิชาชีพในหลักสูตรสายสามัญเพื่อเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพในระดับประถมศึกษา และการศึกษาวิชาชีพในระดับมัธยมศึกษา โดยมีการศึกษาวินิจฉัยในระดับประถมศึกษามุ่งฝึกให้ผู้เรียนเกิดมีนิสัยรักการทำงาน สามารถนำความรู้จากบทเรียนและการทำงานในโรงเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้และการศึกษาวินิจฉัยในระดับมัธยมศึกษา มุ่งฝึกให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ ความรู้ความชำนาญที่จะสามารถนำไปปฏิบัติ และประกอบอาชีพหรือเพื่อให้รู้แนวทางที่จะศึกษาเพิ่มเติมตามความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล

- 1.2 จัดเป็นหลักสูตรวิชาชีพโดยเฉพาะมีหลายหลักสูตรได้แก่หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) และหลักสูตรวิชาชีพอื่น ๆ โดยแต่ละหลักสูตร แบ่งออกเป็นหลายประเภทวิชา

2. การอาชีวศึกษานอกระบบโรงเรียน มีหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาได้แก่ กรมอาชีวศึกษา กรมการศึกษานอกโรงเรียน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานกรมแรงงาน สังกัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม โดยจัดเป็นหลักสูตรระยะสั้นให้แก่ผู้จบการศึกษานอกระบบการศึกษา นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอื่น ๆ ที่จัดอบรมวิชาชีพแก่ประชาชนในท้องถิ่นที่อยู่ในขอบข่ายการปฏิบัติงานของหน่วยงานนั้น

3. การอาชีวศึกษาเฉพาะกิจ/เฉพาะกลุ่ม การจัดอาชีวศึกษาเพื่อสนองความต้องการโดยเฉพาะของหน่วยงานการอาชีวศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ เพราะเป็นการผลิตกำลังคนเพื่อให้เข้าสู่องค์กรอาชีพได้อย่างเหมาะสม

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 16 -17) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายโดยทั่วไปของการอาชีวศึกษา เพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน ให้มีความรู้ความสามารถในการทำงาน และให้สามารถที่จะพัฒนาทักษะทางด้านวิชาชีพโดยสรุปจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) ดังนี้

1. การศึกษาวิชาชีพในระดับประถมศึกษามุ่งให้ผู้เรียนมีนิสัยรักการทำงาน สามารถนำความรู้จากบทเรียน และ การทำงานไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. การศึกษาวิชาชีพในระดับมัธยม มุ่งฝึกให้ผู้เรียน มีประสบการณ์ มีความรู้ความชำนาญที่สามารถจะนำไปใช้ปฏิบัติได้ และประกอบอาชีพได้อย่างหนึ่ง หรือเพื่อให้รู้แนวทางที่จะศึกษาเพิ่มเติมตามความถนัดและความสนใจของแต่ละบุคคลโดยทั่วไป การจัดสถานศึกษาอาจจัดรวมอยู่กับโรงเรียนมัธยมศึกษาโดยทั่วไปหรือจัดเป็นเอกเทศโดยเน้นการฝึกทักษะ ระดับกึ่งฝีมือ และ ระดับฝีมือ

3. การศึกษาวิชาชีพในระดับอุดมศึกษามุ่งฝึกวิชาชีพในระดับสูงเพื่อให้ความสามารถ และความชำนาญเฉพาะอย่าง สอดคล้องสัมพันธ์กับการพัฒนาตลาดแรงงานการจัดสถานศึกษาอาจจัดเป็นสถาบันเฉพาะอย่างจัดรวมอยู่ในวิทยาลัยหรือจัดในมหาวิทยาลัยก็ได้ตามความเหมาะสม

4. การศึกษาวิชาชีพพิเศษเป็นการศึกษาที่มุ่งเพื่ออบรมอาชีพ บางอย่างที่ต้องการหรือเพื่อฝึกเพิ่มเติมในส่วนที่ขาด ในอาชีพที่กำลังประกอบการให้ครบหรือเพื่อสามารถประกอบอาชีพนั้นๆ ให้ดีขึ้น

พนม พงษ์ไพบูลย์ (2543, หน้า 2) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาว่า เป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการผลิตคนเข้าสู่ตลาดแรงงานอาชีพ โดยการเตรียมคนเฉพาะด้าน เฉพาะทางเพื่ออาชีพต่างๆ เช่น ช่าง การค้าขาย การควบคุมเครื่องจักรอุตสาหกรรม และเมื่อผู้เรียนสำเร็จการศึกษาแล้วอาจเป็นผู้ล้ำสมัย เพราะเหตุว่าระหว่างเรียนเครื่องจักรกล เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆจะเปลี่ยนแปลงไปมาก และยิ่งไปกว่านั้นเครื่องมือต่างๆที่อยู่ในสถานศึกษาที่มีใช้มานานๆก็เกิดการล้ำสมัย ไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงในสถานประกอบการมีผลให้ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้ล้ำสมัยมากขึ้น แต่จุดมุ่งหมาย

ของการศึกษานั้นต้องไม่ทำให้ผู้เรียนล้าสมัย แต่ต้องให้ผู้เรียนพร้อมที่จะเข้าสู่การงานอาชีพในอนาคต

ฉะนั้น การจัดการอาชีวศึกษา เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาเข้าสู่การงานอาชีพที่ดีนั้น ผู้เรียนควรได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง และเรียนรู้ตามวิถีทางความถนัด ความสามารถในแต่ละคนที่แตกต่างกัน การเรียนอาชีวศึกษาจึงต้องเป็นสิ่งเดียวกับการปฏิบัติงาน ไม่ใช่การเรียนเพื่อเตรียมสู่การปฏิบัติงาน ผู้เรียนควรได้เรียนในสถานประกอบการจริงให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ โดยจะต้องทำให้สถานศึกษากับสถานประกอบการเป็นสถานที่เดียวกัน

สรุปได้ว่าจุดมุ่งหมายของการอาชีวศึกษา ก็เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนตามความต้องการของประเทศทั้งนี้เพื่อให้บุคคลมีงานทำ มีรายได้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเจริญก้าวหน้าแห่งดินอันจะหมายถึงการเกื้อหนุนให้ประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี ที่ทันสมัยขึ้น

2.3 นโยบายของการอาชีวศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้มีการกำหนดนโยบายการอาชีวศึกษาไว้ในที่ต่าง ๆ มากมาย โดยเฉพาะนโยบายการอาชีวศึกษาที่ได้กำหนดไว้ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2509) จนถึงฉบับปัจจุบันดังนี้

2.3.1 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2504 – 2509)

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ได้กำหนด นโยบายของการอาชีวศึกษา คือการขยายและปรับปรุงการอาชีวศึกษาให้มีมาตรฐาน โดยให้เป็นไปอย่างสอดคล้องกับความต้องการกำลังคนระดับนี้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นอกจากนี้ยังเน้นการผลิตครูอาชีวศึกษาให้เพียงพอกับการขยายการอาชีวศึกษาด้วย

2.3.2 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2510 – 2514)

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 ได้กำหนด นโยบายของการอาชีวศึกษา ซึ่งให้เน้นการขยายแรงงานระดับกลางทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ เพื่อให้สนองตอบต่อความต้องการแรงงานระดับนี้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ การศึกษาระดับมัธยมศึกษาจะเน้นในด้านอาชีพทั้งนี้เพื่อเตรียมผลิตแรงงานระดับกลางไปป้อนการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ

2.3.3 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515 – 2519)

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 ได้มีการดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาออกเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยในส่วนของอาชีวศึกษาได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อเน้นการผลิตแรงงานระดับกลางทั้งในระดับงานฝีมือและช่างเทคนิค เพื่อสนองความต้องการกำลังคนของประเทศทั้งด้านปริมาณ และคุณภาพ

โดยกำหนดนโยบายในการพัฒนาการอาชีวศึกษา ดังนี้

1. ปรับปรุงและขยายการอาชีวศึกษาชั้นสูงเพื่อผลิตแรงงานระดับกลาง โดยเฉพาะในด้านเกษตรกรรม ลดการผลิตแรงงาน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยรวมการอาชีวศึกษาเข้ากับการศึกษาสายสามัญในโรงเรียนประเภทสามัญศึกษา
2. มีนโยบายสนับสนุนวิชาชีพครูอาชีวศึกษา และส่งเสริมสวัสดิการครูสายอาชีพที่มีความสามารถพิเศษทางด้านทักษะวิชาชีพ
3. ปรับปรุงการอาชีวศึกษาหลักสูตรระยะสั้น โดยใช้อุปกรณ์การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

2.3.4 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520 – 2524)

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการพัฒนาอาชีวศึกษาเพื่อมุ่งผลิตแรงงานฝีมือในระดับกลางในสาขาวิชาต่างๆที่ตลาดแรงงานต้องการและสนองความต้องการในการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ยังมุ่งส่งเสริมการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อให้บริการประชาชนให้มีโอกาสได้ศึกษาด้านอาชีพ และมีทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น นโยบายหลัก 3 ประการ ของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้ได้แก่

1. สถานศึกษาประเภทอาชีวศึกษาจะต้องปรับปรุงหลักสูตร และหนังสือเรียนให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถออกไปทำงาน ได้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานในอาชีพที่ถนัด
2. ส่งเสริมให้มีการนิเทศการศึกษา และการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน โดยมอบอำนาจให้โรงเรียนเป็นผู้ประเมินการเรียนการสอนเอง ทั้งนี้เพื่อรักษาระดับมาตรฐานการอาชีวศึกษาไว้ขยายจำนวนสถานศึกษาไปยังจังหวัดต่างๆให้มากยิ่งขึ้น และปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
3. ขยายจำนวนสถานศึกษาไปยังจังหวัดต่างๆให้มากยิ่งขึ้นพร้อมทั้งปรับปรุงคุณภาพ ของการศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น

2.3.5 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 – 2529)

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 ได้กำหนดวัตถุประสงค์ และเป้าหมายการอาชีวศึกษา ดังนี้มุ่งพัฒนาและปรับปรุงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพของการอาชีวศึกษาให้สามารถฝึกอาชีพที่เหมาะสมได้อย่างกว้างขวาง เพื่อสนองความต้องการทั้งการประกอบอาชีพอิสระ และ ตลาดแรงงาน นโยบายหลักของแผนพัฒนาการศึกษาฉบับนี้ได้แก่

1. ประสานกำหนดนโยบาย การวางแผนและดำเนินการอาชีวศึกษาทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชนเพื่อให้เกิดเอกภาพ
2. ปรับปรุงหลักสูตร และ ระบบการเรียนการสอนวิชาชีพให้เบ็ดเสร็จ ในตัวเอง โดยมุ่งให้เป็นการศึกษาที่เหมาะสมกับอาชีพอิสระ และสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างแท้จริง

3. เร่งผลิตและปรับปรุงคุณภาพของครูอาชีวศึกษา โดยให้ประสานและสอดคล้องกันระหว่างหน่วยผลิตและหน่วยใช้
4. รัฐกำหนดมาตรฐานของผู้ที่จะประกอบอาชีพสาขาต่างๆเท่าที่มีตามความจำเป็น
5. เร่งปรับปรุงมาตรฐานของสถานศึกษาโดยให้มีคุณภาพสูงขึ้นและอยู่ในระดับใกล้เคียงกัน
6. ขยายการศึกษาวิชาชีพให้กว้างขวางขึ้น โดยเฉพาะในชนบทตามรูปแบบที่เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นและสังคม ทั้งนี้จะต้องคำนึงถึงความพร้อมของความสามารถในการจัดตามความต้องการของตลาดแรงงานและกำลังทางเศรษฐกิจของประเทศด้วย
7. เร่งส่งเสริมและพัฒนาการอาชีวศึกษาเกษตรระยะสั้นให้สอดคล้องกับทรัพยากรที่มีอยู่ในแต่ละท้องถิ่นเพื่อให้สามารถนำไปประกอบอาชีพและดำเนินชีวิตได้อย่างผาสุก
8. ให้สถานศึกษามีความร่วมมือกันในการใช้ทรัพยากรที่มีทั้งนี้เพื่อให้เกิดการประหยัด และมีประสิทธิภาพ
9. ให้สถานศึกษาหาทางร่วมมือกับวงการธุรกิจอุตสาหกรรม และสถานประกอบการเอกชน เพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษา ฝึกงาน และสนองความต้องการซึ่งกันและกัน
10. รัฐกำหนดมาตรการให้รัฐวิสาหกิจและสถานประกอบการเอกชน มีส่วนร่วมในการจัดการฝึกอบรม ทั้งนี้อาจดำเนินการโดยเอกเทศหรือร่วมกับสถานศึกษาก็ได้
11. ให้สถานศึกษาดำเนินภารกิจด้านการให้บริการทางวิชาการให้แก่ชุมชน และสังคมให้กว้างขวางเพื่อยกระดับมาตรฐานการประกอบอาชีพของประชาชนให้สูงขึ้น ทั้งนี้โดยคำนึงถึงความพร้อมของสถานศึกษาเป็นสำคัญ
12. ส่งเสริมให้ออกชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาให้มากขึ้น
13. ให้มีการประสานสัมพันธ์ระหว่างการอาชีพกับการอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับอื่น
14. ให้มีการศึกษาวิจัยและติดตามประเมินเพื่อหารูปแบบลักษณะของการจัดการอาชีวศึกษา และนำมาใช้ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

2.3.6 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530 –2534)

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 6 มุ่งผลิต และ พัฒนากำลังคนสาขาวิชาชีพต่างๆในระดับกลางและระดับสูงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและ การพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศทั้งในด้าน ปริมาณ และ คุณภาพ โดยกำหนดนโยบายไว้ดังนี้

1. ลดการผลิตกำลังคนในระดับ ประเภท และสาขาวิชา ที่เกินความต้องการและเพิ่มผลิตกำลังคนในระดับ ประเภท และสาขาวิชาที่ขาดแคลนให้สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ
2. พัฒนาหลักสูตร ให้มีคุณภาพทัดเทียมกัน ในแต่ละระดับประเภท การศึกษา และสาขาวิชาโดยให้ความยืดหยุ่น และ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และตลาดแรงงานพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบ วินัยตลอดจนมีความสามารถในการสร้างงานเพื่อประกอบอาชีพอิสระได้
3. พัฒนาคุณภาพของครูอาชีพศึกษาประจำการโดยให้ความทันต่อความก้าวหน้าทางวิชาการ และ เทคโนโลยี ตลอดจนเร่งผลิตครูในสาขาที่ขาดแคลนเสริมสร้างระบบงาน และองค์กรกลาง เพื่อทำหน้าที่ประสานการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายการผลิต และการใช้กำลังคนด้านการอาชีพศึกษาในระดับและประเภทต่าง ๆ
4. พัฒนาระบบข้อมูลของตลาดแรงงานด้านอาชีพศึกษาทั้งในระดับ สถานศึกษาระดับจังหวัด ระดับภาค และมีระบบการประสานงานกันในแต่ละระดับอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลตลาดแรงงานอย่างกว้างขวางและทั่วถึง
5. พัฒนาระบบการติดตามจากประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จ การอาชีพศึกษาระดับ ประเภท และสาขาวิชาต่าง ๆ ทั้งในระดับสถานศึกษา ระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับชาติ
6. ขยายบทบาทความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน ในการจัดการ อาชีพศึกษาให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
7. ปรับปรุงค่าเล่าเรียน ค่าบำรุง และค่าธรรมเนียม เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมรับภาระในการจัดการอาชีพศึกษาในสัดส่วนที่สูงขึ้น
8. ส่งเสริมให้มีการศึกษา ค้นคว้า และวิจัยรูปแบบลักษณะการ จัดการอาชีพศึกษาเพื่อการพัฒนาการอาชีพศึกษา
9. ส่งเสริมบทบาทของสถานศึกษาในการให้บริการทางวิชาชีพแก่ ชุมชน และการทดสอบฝีมือแรงงาน โดยจัดเองหรือประสานงานด้านวิชาการและการใช้ ทรัพยากรร่วมกันกับหน่วยงานอื่น
10. ปรับหลักสูตรอาชีพศึกษาให้สามารถเชื่อมโยงกันได้ ระหว่าง การศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน

2.3.7 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 – 2539)

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 นี้ได้กำหนดนโยบายด้าน อาชีพศึกษาไว้ในส่วนที่เป็นนโยบายการศึกษาเพื่ออาชีพโดยระบุว่า จะเร่งรัดการศึกษาให้ สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพในทุก

ระดับและประเภทการศึกษาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถที่จะเป็นผู้ประกอบการได้ด้วย และ ได้กำหนดมาตรการเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติไว้ดังนี้

1. เร่งรัดให้หน่วยงานหรือองค์กร ที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนทำการศึกษาและทบทวนถึงความต้องการกำลังคนอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง
2. จัดให้มีกลไกสำหรับเชื่อมโยงระหว่างสถาบันและสถานประกอบการ เพื่อการให้ข่าวสารซึ่งกันและกันอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง
3. ให้มีการจัดฝึกอบรมอาชีพระยะสั้น เพื่อยกระดับช่างฝีมือของสถานประกอบการและการฝึกอบรมก่อนเข้าทำงาน
4. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมทักษะการบริหารและการจัดการ
5. ให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อนำมาใช้ในการดำเนินการจัดฝึกอบรมการวิจัย และพัฒนาร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน
6. ให้มีการจัดสรรทรัพยากรและประสานการใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน

2.3.8 แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 – 2544)

แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 8 นี้ ได้กำหนดให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ซึ่งหมายถึงการให้คนทุกคนมีโอกาสพัฒนาจนเต็มศักยภาพมิใช่พัฒนาคนเพียงเพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจเช่นที่ผ่านมา โดยกำหนดนโยบายดังนี้

1. ด้านปริมาณดำเนินการให้บังเกิดผลตามวัตถุประสงค์ กล่าวคือ
 - 1.1 ขยายและกระจายโอกาสทางการศึกษาและฝึกวิชาชีพในระดับกลางและระดับ สูงให้กว้างขวางทั่วถึงมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตชนบท
 - 1.2 จัดการศึกษา และพัฒนาอาชีพให้ยืดหยุ่นหลากหลาย สามารถสนองความต้องการกำลังคนของประเทศของสังคม และของผู้เรียนซึ่งแตกต่างกันอย่างกว้างขวาง
 - 1.3 พัฒนากำลังคนในตลาดแรงงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านความรู้ทักษะเพื่อให้มีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานสูงขึ้นทันกับความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน
2. ด้านคุณภาพ ให้นักเรียนนักศึกษา ซึ่งถือเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มีคุณลักษณะโดยสรุป คือเป็นผู้มีสุขภาพพลานามัยดีทั้งร่างกาย และ จิตใจเป็นผู้มีความสามารถในการใช้ความคิด ใฝ่รู้ และสามารถแสวงหาความรู้ มีความสามารถทั้งวิชาการ และวิชาชีพมีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย ไม่เห็นแก่ตัว มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

เข้าใจในความเป็นไปของโลก และสามารถปรับเปลี่ยนไปในทางที่เหมาะสมได้เมื่อมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของวัฒนธรรมไทย

3. ด้านบริหารและสนับสนุนให้มีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่ส่วนภูมิภาค ให้สามารถรองรับการกระจายอำนาจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ชุมชนและองค์กรท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษามากขึ้น ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศช่วยในการศึกษารวมทั้งบริหารจัดการ กำหนดมาตรฐานในด้านต่างๆ รวมทั้งติดตามประเมินผลเพื่อส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพ มีการปรับปรุงแก้ปัญหาด้านงบประมาณ ทั้งนี้โดยถือเอาแนวทางปฏิรูปการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการเป็นหลักในการดำเนินการ

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 33 กำหนดให้มีการจัดทำแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 9 โดยจัดทำเป็นลักษณะแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว คือช่วงพุทธศักราช 2545 - 2559 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 1) เพื่อที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน แผนพัฒนาการอุดมศึกษา และแผนพัฒนาด้านการศึกษา ศิลปะและวัฒนธรรมในระดับเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เสร็จสมบูรณ์ทั้งกระบวนการ และเพื่อการปฏิรูปการศึกษา

2.3.9 แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 9 (พ.ศ.2545 - 2559) กำหนดนโยบายในส่วนอาชีวศึกษา มีสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อพัฒนากำลังคนทุกระดับในภาคการผลิตต่างๆและเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ยกระดับความรู้ความสามารถในทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายว่าการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาในระดับต่างๆต้องมีคุณภาพและปริมาณเพียงพอกับความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาประเทศทั้งนี้จะอยู่ภายใต้กรอบยุทธศาสตร์การดำเนินงานที่จะกำหนดนโยบายและแผนพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษา เพื่อผลิตบุคลากรระดับช่างกึ่งฝีมือ ช่างฝีมือ นักเทคโนโลยีและนักวิชาชีพ ในภาคการผลิตต่างๆอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จนถึงระดับปริญญา ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในภาคการผลิตต่างๆ ตามระบบเศรษฐกิจใหม่ และการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน รวมทั้งกำหนดแนวทางและจัดทำฐานข้อมูลด้านอัตรากำลัง และการจ้างงานที่มีความเชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ เพื่อการใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ในทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

สรุปได้ว่านโยบายกรมอาชีวศึกษาจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 1 ถึง 8 โดยรวมทั้งแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 9 (พ.ศ. 2545 - 2559) มีการกำหนดนโยบายเพื่อมุ่งเน้น การผลิตและพัฒนากำลังคนระดับกลาง และระดับสูงทั้งด้านปริมาณและคุณภาพด้วยการจัดการศึกษาเพื่ออาชีพในทุกๆระดับและประเภท

โดยมีพื้นฐานในการจัดการศึกษาว่าผลผลิตทางการศึกษาต้องตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน พร้อมทั้งเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพ สามารถเป็นส่วนหนึ่งที่จะนำมาแก้ไขปัญหาภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันได้

2.3.10 นโยบายกรมอาชีวศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา

พยุศักดิ์ จันทรสุนทร (2544, หน้า 1-6) ขณะที่ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมอาชีวศึกษาได้กล่าวถึงนโยบายกรมอาชีวศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาในการประชุมสัมมนาผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนพัฒนาการอาชีวศึกษาระยะที่ 9 (พ.ศ.2545 – 2549) ดังนี้

การอาชีวศึกษาหรือการศึกษาวิชาชีพเป็นรากฐานอันสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพราะความเจริญของประเทศจะต้องเริ่มจากพื้นฐานของการประกอบอาชีพสร้างผลผลิตและรายได้ของประชาชน

การจัดการอาชีวศึกษา เพื่อให้เป็นที่พึงของเยาวชนและประชาชน และเพื่อนำไปสู่การสร้างงาน สร้างอาชีพอย่างแท้จริง จึงมีแนวทางในการจัดการที่สำคัญ 2 ประการ ได้แก่

1. ความสอดคล้อง การจัดการอาชีวศึกษาต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนและสังคมเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น โดยพิจารณาจากความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมเป็นตัวตั้ง มิใช่ความต้องการของสถานศึกษาเป็นตัวตั้ง ในปัจจุบันการพัฒนาเศรษฐกิจจะต้องเริ่มจากประชาชน สถาบันครอบครัว ตลอดจนองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจในระดับรากหญ้า ซึ่งเป็นเศรษฐกิจในระดับจุลภาคให้มีความเข้มแข็ง อันจะส่งผลต่อความมั่นคงของเศรษฐกิจในภาพรวมของประเทศหรือเศรษฐกิจในระดับมหภาคต่อไป

2. คุณภาพ คุณภาพของผู้สำเร็จการอาชีวศึกษา มีตัวชี้วัดที่สำคัญประการหนึ่ง คือผู้สำเร็จการศึกษาสามารถประกอบอาชีพหรือสามารถทำงานได้จริงโดยไม่ต้องฝึกอบรมเพิ่มเติม ซึ่งการฝึกทักษะต้องให้ความสำคัญในประเด็นต่อไปนี้

- 2.1 ฝึกทักษะวิชาชีพในทุกระดับ ในเชิงบูรณาการไม่มองการศึกษาวิชาชีพเป็นแบบแยกส่วนเนื่องจากในสภาพความเป็นจริงนั้นการประกอบอาชีพมิได้มีการแยกส่วนเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพก็ไม่มีแยกส่วนเช่นกัน ดังนั้นองค์ความรู้หรือทักษะวิชาชีพที่ผู้เรียนเรียนรู้จึงควรจัดให้มีการบูรณาการซึ่งอาจเป็นการบูรณาการระหว่างประเภทวิชาหรือระหว่างสาขาวิชาที่เชื่อมโยงกันตามลักษณะของอาชีพ หรือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นหลักสูตรการอาชีวศึกษาในแต่ละหลักสูตรจึงไม่ควรใช้หลักสูตรสำเร็จเพียงชุดเดียว อาจจัดได้หลาย ๆ ชุดตามความเหมาะสม มีความยืดหยุ่น หลากหลาย แต่อยู่บนพื้นฐานของมาตรฐานวิชาชีพที่กำหนด

- 2.2 เพิ่มทักษะในส่วนของการบริหารจัดการ เนื่องจากในการประกอบอาชีพจริงในสถานการณ์จริงนั้นนอกเหนือจากทักษะเชิงวิชาชีพแล้ว ผู้ประกอบการ

จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการเชิงการตลาด การเงิน การบัญชี รวมทั้งการบริหารงานบุคคลตามสมควร ทักษะดังกล่าวเป็นส่วน ส่งเสริมความสำเร็จในการประกอบอาชีพเป็นอย่างมาก จึงควรจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามสมควร เพื่อเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่อาชีพ

สำหรับนโยบายกรมอาชีวศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา 5 ข้อดังนี้

นโยบายข้อที่ 1. ปฏิรูประบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษา

การบริหารจัดการอาชีวศึกษาต้องเป็นไปอย่างมีเอกภาพด้านนโยบาย มีองค์กรระดับชาติรองรับ มีการกระจายอำนาจสู่ระดับปฏิบัติ เร่งรัดผลักดันการรวมกลุ่มสถานศึกษาเพื่อร่วมกันบริหารจัดการในรูปแบบสถาบันการอาชีวศึกษา สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชน ชุมชนและสังคม

แนวดำเนินการ

เนื่องจากการอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาที่มีลักษณะเฉพาะแตกต่างไปจากการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาการจัดการอาชีวศึกษาจึงควรเป็นลักษณะเฉพาะโดยจะต้องผลักดันให้เกิดเป็นองค์กรอีกหนึ่งองค์กรของกระทรวงการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นอกเหนือจากองค์กรหลัก 4 องค์กร ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 คือ คณะกรรมการอาชีวศึกษา บริหารจัดการอาชีวศึกษา แบ่งเป็น 3 ระดับ ดังนี้

1. คณะกรรมการอาชีวศึกษา เป็นคณะกรรมการระดับชาติมีองค์กรที่เป็นนิติ

บุคคล คือ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษารองรับการดำเนินงาน มีภาระหน้าที่หลักดังนี้

- 1.1 กำหนดนโยบายการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพของประเทศ
- 1.2 การจัดสรรทรัพยากรในการจัดการอาชีวศึกษาไปยังสถาบัน

การอาชีวศึกษา

- 1.3 การกำหนดมาตรฐานกลางและควบคุมคุณภาพการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ

1.4 การจัดการระบบความร่วมมือกับภาคเอกชน ชุมชนและสังคมในการพัฒนาการอาชีวศึกษา

2. สถาบันอาชีวศึกษา มีลักษณะที่สำคัญดังนี้

- 2.1 เป็นการรวมกลุ่มของวิทยาลัยในสังกัดกรมอาชีวศึกษาในเขตบริการที่

กำหนด

2.2 การบริหารสถาบันการอาชีวศึกษาให้ดำเนินการในรูปของ คณะกรรมการสภาสถาบันการอาชีวศึกษาโดยจัดตั้งสำนักงานอธิการบดี ณ วิทยาลัยใดวิทยาลัยหนึ่ง

2.3 ภาระหน้าที่ที่สำคัญของสถาบันการอาชีวศึกษา

- 2.3.1 สำรวจความต้องการกำลังคนของตลาดแรงงานในพื้นที่บริการที่

กำหนด เพื่อนำมาใช้ในการวางแผนการจัดการอาชีวศึกษา ผลักกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ในแต่ละภูมิภาคนั้น ๆ

2.3.2 กำหนดภาระหน้าที่ของแต่ละวิทยาลัยในสถาบันการอาชีวศึกษาว่าจะจัดการศึกษาในระดับและประเภทใดบ้างที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

2.3.3 กำหนดแผนการรับนักเรียน นักศึกษา ของแต่ละวิทยาลัยหรือวิทยาเขตในสถาบันนั้น ๆ

2.3.4 จัดให้มีการวัดผลประเมินร่วม

2.3.5 จัดทำหลักสูตรอาชีวศึกษาของแต่ละสถาบัน โดยอาจมีความแตกต่างจากหลักสูตรของสถาบันการอาชีวศึกษาอื่นเพื่อตอบสนองความต้องการของแต่ละภูมิภาคนั้น

2.3.6 จัดให้มีการเคลื่อนย้ายทรัพยากรในการจัดการอาชีวศึกษา เช่น คน วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยีต่างๆ ให้สามารถไปสนับสนุนซึ่งกันและกันได้ ระหว่างวิทยาเขตต่างๆ ภายในสถาบัน

2.3.7 กำหนดมาตรฐานและควบคุมคุณภาพการอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมวิชาชีพให้สอดคล้องกับมาตรฐานกลาง

3. สถานศึกษาเป็นการจัดการศึกษาในวิทยาลัยต่าง ๆ ในสถาบันการอาชีวศึกษา ดังนั้น วิทยาลัยจึงยังคงมีสถานภาพ และภาระหน้าที่ในการจัดการอาชีวศึกษาสนองความต้องการของตลาดแรงงานในระดับท้องถิ่นต่อไปโดยมีรูปแบบการบริหารจัดการสถานศึกษาไม่แตกต่างจากเดิมมากนัก แต่มุ่งเน้นการรวมกลุ่มกันเพื่อกำหนดเป้าหมายการจัดการอาชีวศึกษาร่วมกัน และการสร้างมาตรฐานร่วมกัน การใช้ทรัพยากรร่วมกัน

นโยบายข้อที่ 2 ปฏิรูปหลักสูตรการอาชีวศึกษา

หลักสูตรอาชีวศึกษา ต้องเป็นหลักสูตรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง มีลักษณะที่เป็นสหวิทยาการ (multi - disciplinary) เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะ (competency) ตามมาตรฐานอาชีพที่ตลาดแรงงานต้องการ

แนวดำเนินการ

หลักสูตรอาชีวศึกษาต้องมีการปรับปรุงใหม่โดยเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ลึกและกว้าง เพื่อให้ปฏิบัติงานได้จริง (solid knowledge to solid practice) ดังนั้นหลักสูตรการอาชีวศึกษาที่ปรับปรุงใหม่จึงควรมีลักษณะดังนี้

1. เพิ่มการฝึกทักษะวิชาชีพให้มากขึ้น

2. เน้นการฝึกในสถานประกอบการจริงภายใต้สภาพแวดล้อมการทำงานจริง ดังนั้นในปีการศึกษา 2545 สถานศึกษาทุกแห่งจะต้องจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Training : DVT) ให้ได้อย่างน้อย 1 สาขาวิชา เพราะขณะนี้ยังมีสถานศึกษาอีก 1 ใน 3 ของกรมอาชีวศึกษาที่ยังไม่สามารถสนองนโยบายดังกล่าวได้

3. จัดหลักสูตรการอาชีวศึกษา ในลักษณะของการบูรณาการ ซึ่งควรเป็นการ บูรณาการความรู้และทักษะวิชาชีพ ทั้งในระหว่างประเภทวิชา หรือสาขาวิชา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ลึก และกว้าง สามารถประกอบอาชีพได้อย่างหลากหลาย

นโยบายข้อที่ 3 ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนอาชีวศึกษา

กระบวนการเรียนการสอนเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ และสามารถพัฒนาการเรียนรู้ได้ตามเป้าหมายที่หลักสูตรกำหนด รวมทั้งสามารถประยุกต์การเรียนรู้ให้เท่าทันกับยุคสมัยของการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน ดังนั้น ความสำคัญของการปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน คือ

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพของเด็กไทย
2. เพื่อเพิ่มพูนความเข้มแข็งของสังคมไทย
3. เพื่อให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมการเรียนรู้ยุคโลกาภิวัตน์
4. เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน รู บิดา มารดา ผู้ปกครอง และ

สังคมไทย

5. เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายคือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และ ร่างพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา

แนวดำเนินการ

เพื่อให้การปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอนอาชีวศึกษาเป็นไปตามความต้องการของสังคม ควรดำเนินการดังนี้

1. การจัดการเรียนอาชีวศึกษา การเรียนในห้องเรียน มิใช่การเรียนรู้อย่างแท้จริง เพราะการเรียนเฉพาะในห้องเรียนย่อมไม่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอนทางด้านอาชีวศึกษาจะต้องปฏิบัติจริงจากสถานการณ์จริง จากบุคคลที่มีความรู้จริงและสังคมจริง

2. ไม่จัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่แยกกันโดยสิ้นเชิง ควรมีการบูรณาการเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยง เนื่องจากในการประกอบอาชีพจริง ไม่มีการแยกส่วน เพราะเทคโนโลยีและศาสตร์แต่ละสาขาวิชาไม่สามารถแยกกันได้อย่างชัดเจน

ในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งครูและผู้เรียน จะต้องปฏิบัติด้วยกันทั้ง 2 ฝ่ายดังนี้

บทบาทครู ครูจะต้องพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องครูจะต้องเป็นผู้แสวงหาความรู้ ใฝ่รู้ เข้าไปเรียนรู้ในสถานประกอบการพร้อมกับนักเรียน นักศึกษา ด้วยเหตุผลที่สำคัญคือ

1. เพื่อตามให้ทันเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว
2. เพื่อนำไปถ่ายทอดแก่นักเรียน นักศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของผู้เรียน ตัวผู้เรียนเองในฐานะที่ถือได้ว่ามีความสำคัญที่สุดสำหรับการจัดการเรียนการสอน จะต้องมีบทบาทอย่างน้อย 5 ประการ ได้แก่

1. ได้คิดเอง ทำเองปฏิบัติเอง และสร้างความรู้ด้วยตนเอง จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย
2. มีส่วนร่วมในการกำหนดจุดมุ่งหมาย กิจกรรม และวิธีการเรียนรู้ สามารถเรียนรู้ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข
3. มีส่วนร่วมในการประเมินผลอย่างมีความสุข
4. เน้นกระบวนการคิดและการปฏิบัติจริง นำไปใช้ประโยชน์ได้
5. เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้

เมื่อมีการจัดกระบวนการเรียนรู้เชื่อมโยงกันเป็นองค์รวมหรือที่เรียกว่าบูรณาการตามที่กล่าวไว้ข้างต้นนั้นย่อมส่งผลให้ได้คนไทยที่เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข และเป็นนักวิชาชีพที่มีคุณภาพอย่างแน่นอน คุณสมบัติ 3 ประการ ต่างเป็นปัจจัยเกื้อกูลอาศัยซึ่งกันและกัน

นโยบายข้อที่ 4 ปฏิรูปสถานศึกษา

สถานศึกษาสังกัดกรมอาชีวศึกษา จะต้องเป็นผู้นำในสังคมทั้งด้านเทคโนโลยีและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

แนวดำเนินการ

1. การเป็นผู้นำทางเทคโนโลยี เนื่องจากสังคมปัจจุบันเป็นยุคเทคโนโลยีสารสนเทศ (information technology) สถานศึกษาจะต้องสร้างความพร้อมในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน โดยใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ได้แก่ คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น
2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (learning organization) สถานศึกษาต้องพัฒนาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ดังนี้
 - 2.1 ปรับวิสัยทัศน์โดยคิดใหม่ว่าการศึกษานั้นที่จะแก้ปัญหาวิกฤตของสังคมไทยได้
 - 2.2 ปรับวิธีการปฏิบัติงานโดยถือว่านักเรียนคือศูนย์กลางของการเรียนการสอน
 - 2.3 พัฒนาความก้าวหน้าของวิชาชีพครู โดยการเพิ่มศักยภาพของวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

นโยบายข้อที่ 5 ปฏิรูประบบคุณภาพ และมาตรฐานการอาชีวศึกษา

การจัดการอาชีวศึกษาต้องทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความสมบูรณ์พร้อมด้วยทักษะพื้นฐาน (basic skill) เช่น ภาษาอังกฤษ คอมพิวเตอร์ คณิตศาสตร์ ทักษะวิชาชีพ (technical skill) และทักษะความเป็นมนุษย์ (human skill) จำเป็นต้องมีระบบการควบคุมประเมิน และเสริมสร้างคุณภาพมาตรฐานการอาชีวศึกษา ทั้งในระดับชาติ ระดับสถาบันการอาชีวศึกษา และสถานศึกษา

แนวดำเนินการ

ให้จัดระบบคุณภาพและมาตรฐานการอาชีวศึกษาเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับชาติ โดยให้มีคณะกรรมการมาตรฐานการอาชีวศึกษาที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในสาขาอาชีพต่างๆ กำหนดมาตรฐานกลาง เพื่อเป็นกลไกในการกำกับและประเมินมาตรฐานของสถาบันการอาชีวศึกษาทุกแห่ง

2. ระดับสถาบันการอาชีวศึกษา ให้มีคณะกรรมการมาตรฐานการอาชีวศึกษาของสถาบันการอาชีวศึกษา ทำหน้าที่

2.1 ติดตาม ตรวจสอบ และควบคุมมาตรฐานอาชีวศึกษาของสถานศึกษาในสถาบันฯ ตามที่คณะกรรมการมาตรฐานระดับชาติกำหนดและรายงานต่อคณะกรรมการระดับชาติ

2.2 จัดระบบประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษาและสถานประกอบการที่จัดอาชีวศึกษาในเขตบริการ

2.3 จัดระบบเทียบโอนความรู้และประสบการณ์ของสถาบันฯ

2.4 ส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาภายในสถาบันฯ ให้เป็นไปตามมาตรฐานกลาง

2.5 จัดเตรียมความพร้อมสำหรับการประเมินจากภายนอก

3. ระดับสถานศึกษา โดยให้มีการประเมินคุณภาพในทุกปีและทำรายงานเสนอต่อคณะกรรมการสภาสถาบันการอาชีวศึกษา ทั้งนี้โดยให้ยึดหลัก

3.1 ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

3.2 การดำเนินการประกันคุณภาพภายในทุกชั้นตอนควรเน้นการประสานงานและการมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3.3 สถานศึกษาควรจัดทำรายงานการประกันคุณภาพภายในให้เรียบร้อยก่อนเริ่มปีการศึกษาใหม่ของทุกปี

จากแผนพัฒนาการศึกษา ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการอาชีวศึกษารวมถึงนโยบายกรมอาชีวศึกษาตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

การอาชีวศึกษา หรือการศึกษาวิชาชีพนั้นเป็นการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในระดับกึ่งฝีมือ ระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยีในทุกสาขาวิชาชีพอย่างมีคุณภาพและมาตรฐาน โดยมุ่งเน้นให้เกิดการปฏิรูปการอาชีวศึกษา ที่มีคุณภาพยิ่งขึ้นด้วย การปฏิรูประบบบริหารจัดการ ปฏิรูปหลักสูตร ปฏิรูปกระบวนการเรียนการสอน ปฏิรูปสถานศึกษา และปฏิรูประบบคุณภาพและมาตรฐาน ทั้งนี้เพื่อผลิตหรือพัฒนาผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

3. การจัดการศึกษาที่ตอบสนองตลาดแรงงาน

วิทยากร เชียงกูล (2544, หน้า121) กล่าวว่า ในกระแสโลกาภิวัตน์ สังคมจะมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว และมีการแข่งขันสูงมากตลอดเวลา ประชาชนจะต้องได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ และศักยภาพในด้านต่าง ๆ อย่างพอเพียง จึงจะสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมนั้นได้อย่างสมดุล แผนการศึกษาชาติ ฉบับที่ 5 พุทธศักราช 2535 และแผนพัฒนาการศึกษาศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) ของกระทรวงศึกษาธิการจึงได้ให้ความสำคัญต่อ คุณภาพการศึกษา โดยกำหนดนโยบายปฏิรูปการบริหารจัดการศึกษาอย่างกว้างขวาง เพื่อพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพอย่างจริงจัง โดยเฉพาะข้อมูลประเมินคุณภาพการศึกษาของกรมวิชาการในระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2535 – 2540) พบว่าคุณภาพการศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับประเทศมีผลเฉลี่ยค่อนข้างต่ำเกือบทุกด้านในทุกระดับ นอกจากนี้ยังพบว่าคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละแห่ง และคุณภาพการศึกษาในแต่ละพื้นที่ของประเทศมีความแตกต่างกันค่อนข้างสูงประกอบกับเหตุผลที่ว่าการศึกษาไทยยังล้าหลังกว่าประเทศที่พัฒนาทางเศรษฐกิจสังคมมากกว่า ไม่ใช่ประเด็นแค่ที่ว่าคนไทยส่วนใหญ่ยังมีระดับ การศึกษาค่ำเท่านั้น เพราะคนไทยส่วนที่ได้รับการศึกษาสูงระดับต่าง ๆ ก็มีจำนวนมาก แต่เมื่อมองภาพองค์รวมแล้ว การศึกษาของไทยยังไม่สามารถช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาประเทศได้ดี เท่าที่ควร เป็นผลมาจากการจัดการศึกษาไม่มีคุณภาพและไม่ถูกทางมากกว่า เพราะความสนใจหรือลงทุนเรื่องการศึกษาน้อย ด้วยเหตุนี้ กระทรวงศึกษาธิการจึงจำเป็นต้องเร่งปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้ได้มาตรฐาน และเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยเร็ว

การอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มุ่งการผลิตกำลังคนให้มีทักษะความสามารถ เจตคติ และความรับผิดชอบที่ดีรวมทั้งเป็นการจัดการศึกษา เพื่อประกอบอาชีพให้หลากหลายด้วยการใช้ยุทธวิธี หรือกลยุทธ์ในเชิงรุก เพื่อรับและตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากความหมายดังกล่าวรวมทั้งแนวคิดพื้นฐานสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือผลผลิตทางการศึกษาจะต้องสนองความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน ดังนั้นภารกิจที่สำคัญของสถานศึกษาคือบริหารจัดการเพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษามีคุณภาพ และมาตรฐาน ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มาตรา 47 ที่ระบุให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา

การจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปการศึกษา เช่นนี้ก็มุ่งให้บริการเพื่อให้ผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจสูงสุด เช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสมศักดิ์ ดลประสิทธิ์ (2542, หน้า 45) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาในสภาพปัจจุบัน จะหมายถึงการทำให้ผู้ใช้บริการพึงพอใจด้วยการทำให้ความต้องการและความหวังของผู้ใช้บริการได้รับการตอบสนอง เช่น คุณภาพในการศึกษาก็คือการทำให้ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม พึงพอใจ ประทับใจ หรือมั่นใจในคุณภาพของผลผลิตคือนักเรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด

ฉะนั้นคุณภาพการศึกษาจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าทุกส่วนในสังคมไม่ให้ความร่วมมืออย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาภายใต้โครงสร้างของการจัดการรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า เขตพื้นที่การศึกษา เช่นนี้ผู้มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่จะเป็นตัวจักรสำคัญในการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพ และได้รับการรับรองมาตรฐาน ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้

ความสำคัญจึงอยู่ที่ว่าถ้าสถานศึกษา สามารถจัดการศึกษาได้คุณภาพจริง ผลผลิตคือผู้เรียน ก็จะเป็นผลผลิตที่มีคุณภาพ มาตรฐานและเป็นที่ยอมรับของสังคมและผู้ใช้บริการทั่วไป

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จะพบว่าการจัดการศึกษาที่มุ่งให้บริการเพื่อสร้างความพึงพอใจสูงสุดแก่ลูกค้า นั้นจะสอดคล้องกับแนวคิดทางการตลาด ซึ่งต่างก็มุ่งสนองความพึงพอใจสูงสุดแก่ลูกค้า และผู้ใช้บริการ เช่นกัน ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้ประมวลแนวคิดทางการตลาดเพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการจัดการศึกษาดังนี้

หลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

1. ความหมายของหลักสูตร

หลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเพราะหลักสูตรเป็นตัวกำหนดทิศทาง ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หลักสูตรประกอบด้วยวิชาชีพเฉพาะ/วิชาเอกต่างๆ ซึ่งนักศึกษาอาจเลือกศึกษาแผนการเรียนในแนวกว้างหรือแนวเฉพาะทางได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหลักสูตร ที่จัดในแต่ละสถานศึกษาหรือวิทยาเขต นอกจากนี้สถานศึกษาหรือวิทยาเขต ยังสามารถจัดแผนการเรียนให้สนองความต้องการของท้องถิ่น หรือสอดคล้องกับสภาพและลักษณะความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบันได้ แต่ต้องเป็นไปตามเกณฑ์ของหลักสูตรที่ระบุไว้ในแต่ละวิชาชีพเฉพาะ/วิชาเอก ซึ่งนักวิชาการศึกษาได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ดังนี้

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 91 – 92) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. หลักสูตรเป็นศาสตร์ที่มีทฤษฎีหลักการและการนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามที่มุ่งหมายไว้
2. หลักสูตรเป็นระบบในการจัดการศึกษาโดยมี ปัจจัยนำเข้า (input) เช่น ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่ กระบวนการ (process) ได้แก่ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลผลิต (output) คือผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความสำเร็จทางการศึกษา
3. หลักสูตรเป็นแผนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งประสงค์จะอบรมฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ต้องการ

กู๊ด (Good, 1973, p.157) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการคือ ประการแรกหลักสูตรคือเนื้อหาที่จัดไว้เป็นระบบ ประการที่สองหลักสูตรคือเค้าโครงทั่วไปของเนื้อหาหรือประสบการณ์เฉพาะที่เป็นหน้าที่ที่สถานศึกษาจะต้องจัดขึ้นให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้เรียนรู้จนจบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตรจนสามารถเรียนต่อในสาขาอาชีพต่อไป และประการสุดท้ายหลักสูตรคือกลุ่มวิชาและการจัดประสบการณ์ที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ภายใต้คำแนะนำของสถานศึกษาหรือวิทยาลัย

สรุปได้ว่าหลักสูตร หมายถึง โครงการหรือเนื้อหาวิชาความรู้ ประสบการณ์ต่างๆ ที่จัดไว้เป็นอย่างดี มีระบบ และกระบวนการ เพื่อก่อให้เกิด ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์แก่ผู้เรียน ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วน

2. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร

กรมอาชีวศึกษา (2538, หน้า 23-36) กระทรวงศึกษาธิการ ได้สรุปจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่สำคัญ ดังนี้

1. เพื่อให้การศึกษาและการฝึกอบรมที่จำเป็นแก่การประกอบอาชีพโดยตรงและเปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจและความต้องการของตลาดแรงงาน
2. เพื่อให้มีการฝึกงานที่มีฝีมือ และสามารถใช้เทคโนโลยีได้ และปฏิบัติจนเกิดทักษะ สามารถจัดการเชิงธุรกิจ เชิงอุตสาหกรรมและเทคโนโลยีที่นำไปประกอบอาชีพได้
3. เพื่อให้การอาชีวศึกษาครบวงจร โดยฝึกให้มีทักษะในวิชาชีพสามารถบริหารจัดการ ในการผลิต การจำหน่าย และการบริโภคได้ ตามความหลากหลายของอาชีพ
4. เพื่อให้การศึกษาและฝึกอบรม ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างอาชีพ รักษาอาชีพ และพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ
5. เพื่อให้สามารถสร้างทักษะ สร้างคุณธรรมสร้างสติปัญญาจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้
6. เพื่อให้รู้สำนึกในการป้องกันอุบัติเหตุ รักรงาน รักรหน่วยงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี โดยมีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและของผู้อื่น
7. เพื่อให้มีบุคลิกภาพดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรมและจริยธรรมมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ
8. เพื่อให้มีความเข้าใจ ในปัญหาเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศและสังคมโลกในยุคปัจจุบัน มีความสำนึกในความเป็นไทยดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

กระทรวงศึกษาธิการ (2546, หน้า 3) ได้ประกาศใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) พุทธศักราช 2546 ของกรมอาชีวศึกษา ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1. เพื่อให้มีความรู้และทักษะในวิชาชีพสามัญ สำหรับพื้นฐานในการดำรงชีวิต การศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม หรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้าน วิทยาการและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2. เพื่อให้มีทักษะในงานอาชีพระดับ ผู้ชำนาญการเฉพาะทาง สามารถนำไปประกอบ อาชีพและพัฒนางานอาชีพ ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

3. เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ มีความมั่นใจ และภาคภูมิใจในงานอาชีพ รักงาน รักหน่วยงานสามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี

4. เพื่อให้เป็นผู้มีปัญญา มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์

5. เพื่อให้มีบุคลิกภาพที่ดี มีมนุษยสัมพันธ์ คุณธรรม จริยธรรม ขยัน ซื่อสัตย์ มีวินัย มีสุขภาพกายใจ สมบูรณ์แข็งแรง

6. เพื่อให้เป็นผู้มีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงาม ทั้งในการทำงาน การอยู่ร่วมกันมี ความรับผิดชอบต่อครอบครัว หน่วยงานท้องถิ่นและประเทศชาติ อุทิศตนเพื่อสังคม เข้าใจและ เห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทย ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตระหนักในปัญหาและความสำคัญของ สิ่งแวดล้อม

7. เพื่อให้เห็นคุณค่าและดำรงไว้ซึ่งสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติ ตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

สรุปได้ว่า สำหรับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของอาชีวศึกษานั้น มุ่งเน้น ให้ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์ทางธุรกิจและนำความรู้ไปใช้ในการ ประกอบอาชีพ ตลอดจนมีเจตคติ มีคุณธรรม มีบุคลิกภาพที่ดี ในอาชีพของตน รวมทั้งเข้าใจ ในปัญหา เศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ มีความสำนึกในความเป็นไทย ดำรงไว้ซึ่ง ความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

3. หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2546, หน้า 25-30) ได้กำหนด หลักเกณฑ์การใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 ไว้ดังนี้

3.1 การเรียนการสอน การเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ ผู้เรียนสามารถลงทะเบียน ได้ทุกวิธีเรียนที่กำหนด และนำผลการเรียนแต่ละวิธีมาประเมินผลร่วมกันได้สามารถ โอนผล การเรียนและขอเทียบความรู้และประสบการณ์ได้ด้วย

3.2 เวลาเรียน

1. ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ให้แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาคเรียนปกติ ภาค เรียนละ 20 สัปดาห์ และสถานศึกษาอาจเปิดสอนภาคฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร โดยมีเวลา เรียนและจำนวนหน่วยกิต ตามที่กำหนด

2. ในกรณีการเรียนระบบชั้นเรียนให้สถานศึกษา เปิดทำการสอน สัปดาห์ละ 5 วัน วันละไม่เกิน 7 คาบ คาบละ 50 นาที

3. สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) กำหนดให้มีระยะเวลาในการเรียน ประมาณ 2 ปี สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า กำหนดให้มีระยะเวลาในการเรียน ประมาณ 3 ปี

3.3 หน่วยกิต ให้มีจำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 80 หน่วยกิต และไม่เกิน 110 หน่วยกิต การคิดหน่วยกิตถือเกณฑ์ ดังนี้

1. รายวิชาภาคทฤษฎี 1 คาบเรียนต่อสัปดาห์ ตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่า 16 คาบเรียนรวมกับเวลาของการวัดผลไม่น้อยกว่า 18 คาบเรียน มีค่า 1 หน่วยกิต
2. รายวิชาภาคปฏิบัติ 1 คาบเรียนต่อสัปดาห์ ตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่า 32 – 46 คาบเรียน รวมกับเวลาของการวัดผลไม่น้อยกว่า 36 – 54 คาบเรียนมีค่า 1 หน่วยกิต
3. การฝึกงานหรือการทำโครงการ หรือการทำโครงการวิชาชีพให้เป็นไปตาม ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร มีค่า 4 หน่วยกิต
4. การฝึกอาชีพในระบบทวิภาคี ใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า 72 ชั่วโมง มีค่า 1 หน่วยกิต

3.4 โครงสร้าง โครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2546 แบ่งเป็น 3 หมวด วิชาดังนี้

1. หมวดวิชาพื้นฐาน
2. หมวดวิชาชีพ แบ่งเป็น
 - 2.1 วิชาพื้นฐาน
 - 2.2 วิชาชีพเฉพาะ
 - 2.3 วิชาชีพเลือก
 - 2.4 ฝึกงาน/โครงการ/โครงการวิชาชีพ
3. หมวดวิชาเลือกเสรีจำนวนหน่วยกิต และรายวิชาของแต่ละหมวดวิชาตลอดหลักสูตรให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างของแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา

3.5. ฝึกงาน/โครงการ/โครงการวิชาชีพ

1. ผู้เรียนทุกคนต้องผ่านการฝึกงานในแหล่งวิทยาการสถานประกอบการ หรือสถานประกอบอาชีพอิสระอย่างต่อเนื่อง ไม่น้อยกว่า 350 ชั่วโมง ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

2. สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนฝึกงานในช่วงระยะเวลาใดก็ได้ตามความเหมาะสม ตั้งแต่ประกาศผลสอบภาคเรียนที่ 2 ของผู้เรียนเป็นต้นไป ถ้าสถานศึกษาจัดให้ผู้เรียนฝึกงานในภาคเรียนปกติ ให้เพิ่มเวลาเรียนต่อสัปดาห์ของรายวิชาเป็น 2 เท่าของภาคเรียนปกติ

3. ให้สถานศึกษาต้องทำการดำเนินการให้ผู้เรียนที่ประสงค์จะทำโครงการ หรือโครงการวิชาชีพทำในภาคเรียนที่ 4

4. การตัดสินผลการเรียน และการให้ระดับผลการเรียน ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับ รายวิชาอื่น

3.6 เกณฑ์ในการเข้าเรียน พื้นความรู้ของผู้เข้ามาเรียนจะต้องเป็นผู้สำเร็จ การศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)หรือเทียบเท่าหรือสำเร็จการศึกษาระดับ มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่าผู้เข้ามาเรียนที่ไม่ได้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตร วิชาชีพในประเภทวิชาและสาขาวิชาที่กำหนด ต้องเรียนรายวิชาปรับพื้นฐานวิชาชีพให้ครบ ตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรแต่ละประเภทวิชา และสาขาวิชาการเรียนรายวิชาปรับพื้นฐานวิชาชีพ ให้เป็นตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ในแต่ละสาขาวิชา

3.7 การประเมินผลการเรียนให้เป็นไปตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วย การประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงพุทธศักราช 2546

3.8 การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

1. สอบได้รายวิชาในหมวดวิชาพื้นฐาน หมวดวิชาชีพ และหมวดวิชาชีพเสรี ครบตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรของแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา

2. ได้จำนวนหน่วยกิตสะสมครบตามโครงสร้าง

3. ได้ค่าระดับคะแนนสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00

4. สำหรับนักศึกษาาระบบทวิภาคี ต้องสอบผ่านมาตรฐานฝีมือ

3.9 การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

1. ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้มีอำนาจในการเพิ่มเติมแก้ไขหรือยกเลิก สาขาวิชาประเภทวิชา หรือเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหลักสูตร

2. ให้อธิบดีกรมอาชีวศึกษาเป็นผู้มีอำนาจในการแก้ไขเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง หรือยกเลิกรายวิชาหรือคำอธิบายรายวิชาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงพุทธศักราช 2546 เมื่อมีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักสูตรตามข้อ 2 แล้วให้นำเสนอกระทรวงศึกษาธิการ

3.10 การพิจารณาอนุมัติการเปิดสอนสาขาวิชาต่าง ๆ ให้กรมต้นสังกัดพิจารณา จากความพร้อมของแต่ละสถานศึกษา

ฉะนั้นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ได้นั้น จึงต้องศึกษาเล่าเรียนให้ได้ครบตามหลักสูตรที่กรมอาชีวศึกษากระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ รวมทั้งพึงต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะให้ได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรดังกล่าว

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

1. คุณสมบัติทั่วไปของผู้สำเร็จการศึกษา

การจัดการศึกษาในทุกยุคสมัยที่ผ่านมาจะมีจุดมุ่งหมายหลักที่สำคัญเพื่อมุ่งเน้นที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่ถูกต้องเหมาะสม ตามที่คณะของนักวิชาการหลายท่าน ดังนี้

กรมวิชาการ (2543, หน้า 8-9) กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้ในปัจจุบันต้องสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ ดี เก่ง และมีสุข ดังนี้

1. ดี หมายถึง การมีวินัย และค่านิยมประชาธิปไตย

1.1 คุณลักษณะของผู้เรียนที่มีวินัยประกอบด้วย

- 1.1.1 ความสนใจใฝ่รู้
- 1.1.2 ความมีสติควบคุมตนเอง
- 1.1.3 ความรับผิดชอบ
- 1.1.4 ความมีเหตุผล
- 1.1.5 ความซื่อสัตย์
- 1.1.6 ความขยัน

1.2 คุณลักษณะของผู้เรียนที่พึงมีค่านิยมประชาธิปไตย ประกอบด้วย

- 1.2.1 การเห็นคุณค่าของตนเองและคุณค่าของผู้อื่น
- 1.2.2 การทำหน้าที่ของตนเองอย่างสมบูรณ์
- 1.2.3 การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- 1.2.4 การเคารพกติกาของสังคม
- 1.2.5 การทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีมีเหตุผลมีความเสียสละ

2. เก่ง หมายถึง การมีคุณลักษณะดังนี้

- 2.1 การเห็นคุณค่าในการใช้ภาษา ทั้งการฟัง พูด อ่าน เขียน
- 2.2 การเข้าใจในตรรกคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ที่ช่วยให้เกิดการสังเกต ประมวลผล จัดกลุ่ม เชื่อมโยง ตั้งสมมติฐาน และทดลองได้ดี

- 2.3 การมีทักษะทางดนตรี และจังหวะการเคลื่อนไหว
- 2.4 การใช้ประโยชน์จากการสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ดี
- 2.5 การมีจิตใจเอื้ออาทร และมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม

3. มีสุข หมายถึง การมีคุณลักษณะดังนี้

- 3.1 การมีความรัก และการแบ่งปัน
- 3.2 การเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างความจริงความงาม และความเป็นธรรม
- 3.3 การประพฤติชอบ มีความสุขสันติ และไม่เบียดเบียน

3.4 การบริโภคสิ่งต่าง ๆ ด้วยปัญญา

3.5 การมีความสุขจากการเรียนรู้และได้รับการสนองตอบ

บลูม (Bloom, 1976, p.125) กล่าวว่า การจัดการศึกษาโดยทั่วไปมีจุดประสงค์ เพื่อพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม 3 ด้านดังนี้

1. พุทธิพิสัย (cognitive domain) เป็นพฤติกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านความสามารถทางสติปัญญา ซึ่งมีการจำแนกความสามารถเป็น 6 ระดับ จากความสามารถขั้นต่ำไปสูง ดังนี้

1.1 ความรู้ความจำ (knowledge) คือความสามารถในการระลึกได้ถึงเรื่องราวต่าง ๆ ที่เคยมีประสบการณ์มาก่อนจะโดยวิธีใดก็ตาม เช่น จากการเรียนรู้ในห้องเรียน อ่านหนังสือ การบอกเล่าต่อ ๆ กันมาเป็นต้น

1.2 ความเข้าใจ (comprehension) คือความสามารถในการผสมผสานความรู้ความจำแล้วขยายความคิดออกไปอย่างสมเหตุสมผล

1.3 การนำไปใช้ (application) คือ ความสามารถนำความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนรู้มาแล้วไปแก้ปัญหาก็แปลกใหม่ หรือสถานการณ์ใหม่ที่ไม่เคยพบเห็นมาก่อน แต่อาจใกล้เคียงหรือคล้ายคลึงกับเรื่องเคยพบเห็นมาก่อนได้

1.4 การวิเคราะห์ (analysis) คือ ความสามารถแยกแยะเรื่องราวสิ่งต่าง ๆ ออกเป็นส่วนย่อย ๆ ทำให้สามารถมองเห็นความสัมพันธ์กันได้อย่างชัดเจน

1.5 การสังเคราะห์ (synthesis) คือ ความสามารถในการนำองค์ประกอบย่อย ๆ ตั้งแต่ 2 สิ่งขึ้นไปมารวมเป็นเรื่องเดียวกัน เพื่อให้เห็นโครงสร้างที่ชัดเจน

1.6 การประเมินค่า (evaluation) คือ ความสามารถในการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณค่าของเนื้อหาและวิธีการต่าง ๆ โดยสรุปอย่างมีหลักเกณฑ์ว่าเหมาะสมมีคุณค่า ดี เลว เพียงใด

2. จิตพิสัย (affective domain) เป็นพฤติกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ อารมณ์ และ คุณธรรม ซึ่งมีการจำแนกจิตพิสัยเป็น 5 ระดับ ดังนี้

2.1 การรับรู้ (receiving or attending) คือพฤติกรรมที่มีลักษณะ 3 ขั้นตอน คือ การยอมรับ การตั้งใจที่จะรับรู้ และการเลือกสิ่งเร้าที่ต้องการรับรู้

2.2 การตอบสนอง (responding) คือพฤติกรรมต่อเนื่องจากความตั้งใจที่จะรับรู้โดยไม่เพียงแต่จะตั้งใจรับรู้เท่านั้น แต่มีความปรารถนาหรือปฏิกิริยาที่จะโต้ตอบต่อสิ่งเร้านั้นอย่างเต็มใจและเกิดความพึงพอใจจากการตอบสนอง

2.3 การสร้างคุณค่า (valuing) คือขั้นที่บุคคลมองเห็นคุณค่าของการตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือประสบการณ์ที่ได้ มีขั้นการสร้างคุณค่าตามพฤติกรรม 3 ลักษณะคือ การยอมรับในคุณค่า การนิยมชมชอบในคุณค่า และ การสร้างคุณค่า

2.4 การจัดระบบคุณค่า (organization) คือ พฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังจากที่บุคคลได้สร้างค่านิยมของตนขึ้นมาแล้วก็พยายามนำค่านิยมนั้นมาจัดระบบและตัดสินคุณค่าของสิ่งต่างๆ ตามลำดับ

2.5 การสร้างลักษณะนิสัย (characterization by a value complex) คือ เป็นขั้นซึ่งสมควรรู้สึกเป็นรูปแบบมาจนกระทั่งยึดถือเป็นลักษณะนิสัย เป็นแนวความเชื่อถือศรัทธาแนวปรัชญาชีวิต

3. ทักษะพิสัย (psychomotor domain) เป็นพฤติกรรมที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะด้านความสามารถในเชิงปฏิบัติการ ซึ่งมีการจำแนกทักษะพิสัยเป็น 7 ระดับ ดังนี้

3.1 การรับรู้ (perception) เป็นขั้นที่แสดงอาการรับรู้ที่จะเคลื่อนไหวโดยอาศัยประสาทสัมผัสทั้ง 5 คือ หู ตา จมูก ลิ้น และสัมผัสทางกาย

3.2 การเตรียมพร้อม (set) เป็นสภาพของบุคคลที่พร้อมจะแสดงพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ ร่างกาย สมอง และอารมณ์

3.3 การตอบสนองตามแนวทางที่กำหนดให้ (guided response) เป็นการแสดงออกในลักษณะของการเลียนแบบ และการลองผิดลองถูก

3.4 ความสามารถด้านกลไก (mechanism) เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้กระทำตามที่เรียนมาและพัฒนาขึ้นจนสัมฤทธิ์ผล สามารถสร้างเทคนิควิธีสำหรับตนเองขึ้นมาเพื่อฝึกปฏิบัติต่อไป

3.5 การตอบสนองที่ซับซ้อน (complex overt response) เป็นความสามารถในการปฏิบัติสิ่งที่ยุ่ยากซับซ้อนและสามารถกระทำได้อย่างมั่นใจ ไม่ลังเล และทำได้ดีจนเป็นอัตโนมัติ

3.6 ความสามารถในการดัดแปลง (adaptation) เป็นขั้นที่สามารถปฏิบัติได้จนชำนาญแล้ว จึงคิดดัดแปลงหาวิธีการใหม่ ๆ มาทดลองทำให้แตกต่างไปจากเดิม เพื่อให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

3.7 ความสามารถในการริเริ่ม (origination) หลังจากได้ดัดแปลงวิธีการใหม่ ๆ มีการทดลองทำดูแล้วก็นำวิธีการนั้นมาประยุกต์ทำให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้นมา

กรมอาชีวศึกษา (2542, หน้า 1 - 2) กล่าวว่า การจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษามุ่งพัฒนากำลังคนของประเทศโดยผลิตกำลังคนระดับกลาง ทั้งนี้การจัดการเรียนการสอนและฝึกอบรมเพื่อพัฒนากำลังคนให้มีปริมาณเพียงพอ มีขีดความสามารถที่ได้มาตรฐานมีคุณธรรม วินัย เจตคติ และบุคลิกภาพ ที่พึงประสงค์กับความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งในสถานประกอบการ อุตสาหกรรม ธุรกิจขนาดย่อมและการประกอบอาชีพอิสระ ประกอบกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง กรมอาชีวศึกษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้มีปัญญา มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดสร้างสรรค์ มีทักษะในงานอาชีพในระดับผู้ชำนาญการ

เฉพาะทาง มีบุคลิกภาพที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม ขยัน ซื่อสัตย์ มีวินัย ซึ่งคุณลักษณะเช่นนี้เป็นคุณสมบัติที่จำเป็นของแรงงาน ที่สถานประกอบการต้องการ

สรุปได้ว่าการจัดการศึกษาในทุกระดับควรมุ่งเน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัย ทักษะพิสัย รวมทั้งมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อบุคคลอื่น ๆ ในสังคมเพื่อดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ในการจัดการศึกษาของอาชีวศึกษาควรตระหนักถึงคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาดังกล่าวเช่นกัน

1. คุณลักษณะที่จะศึกษา

อาานนท์ สิมะกุลธร (2535, หน้า 61) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาของกรมอาชีวศึกษา ไว้ในงานการสัมมนา ผู้บริหารสถานศึกษากกรมอาชีวศึกษา ว่า การผลิตกำลังคนของการอาชีวศึกษา คุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษายังขาดคุณลักษณะสำคัญบางประการเช่น ด้านวิชาการขาดความรู้พื้นฐานทางวิชาการเฉพาะสาขา ด้านคุณธรรม จริยธรรม ขาดความมีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบไม่มีสัมมา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2538, หน้า 30) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพของการอาชีวศึกษา ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) พบว่า คุณภาพของตลาดแรงงานด้านอาชีวศึกษา ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ยังมีสิ่งบกพร่องที่ สามารถจำแนกได้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านวิชาการ ผู้สำเร็จการศึกษายังขาดทักษะด้านการเขียน การจัดทำรายงาน ด้านคอมพิวเตอร์และภาษาต่างประเทศรวมทั้งการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้

2. ด้านวิชาชีพ ผู้สำเร็จการศึกษายังขาดทักษะ และความชำนาญ ด้านช่างหรือวิชาชีพจำเป็นที่จะต้องเพิ่มทักษะหรือการเรียนภาคปฏิบัติอย่างเข้มข้นในสถานศึกษา เมื่อเข้าไปปฏิบัติงานจะพัฒนาทักษะและความชำนาญได้เร็วขึ้น

3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริต มีสัมมาคารวะ ตรงต่อเวลา มีความรับผิดชอบสูง และประพฤติอยู่ในศีลธรรมอันดี

4. ด้านบุคลิกภาพ ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาจะต้องมีบุคลิกภาพที่ดี มีความสุภาพ อ่อนโยนสุขภาพจิตดี มีอารมณ์มั่นคง แต่งกายเหมาะสม เชื้อมั่นในตนเองมีกิริยาท่าทางสง่าผ่าเผย มีสุขภาพแข็งแรง และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

ชลิต ลิ้มปะนะเวช (2544, ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวไว้เมื่อครั้งการบรรยายปัจฉิมนิเทศ พ.ศ.2544 ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ถึงผู้สำเร็จการศึกษาที่เตรียมตัวเข้าสู่ตลาดแรงงานว่า เทคนิคในการสมัครงานนั้น ผู้สมัครควรต้องมีความรู้ด้านคอมพิวเตอร์ เพราะทุกสำนักงานจะต้องใช้คอมพิวเตอร์ และควรจะมีการฝึกฝนทางด้านภาษาอังกฤษ เพราะปัจจุบันภาษาอังกฤษมีความจำเป็น ในระยะแรกอาจไม่มีความจำเป็นต้องใช้ แต่ถ้าต้องการความก้าวหน้าในหน้าที่การงานจำเป็นต้องมีความรู้ทางด้านภาษาเพิ่มขึ้นและสิ่งที่ผู้รับสมัครงานพิจารณาพร้อมด้วยอีกอย่างหนึ่งก็คือ การเป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงานที่ทำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 48-49) กล่าวไว้ว่า แผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พุทธศักราช 2545-2559 สถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาจะต้องจัดการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทางทฤษฎีควบคู่กับการปฏิบัติ โดยมีสมรรถนะทางเทคนิค และสมรรถนะทั่วไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด เพื่อเตรียมบุคคลเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ โดยสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาจะต้องมีการวิจัยและพัฒนา เพื่อให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับโลกของการทำงานในอนาคต ฉะนั้นการศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ดังเช่นนักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะ ดังนี้

ภัทรศักดิ์ อุตะมะโยธิน (2545, ไม่ปรากฏเลขหน้า) กล่าวไว้เมื่อครั้งบรรยายที่ บริษัทแอดวานซ์ อินโฟร์เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) 9 มกราคม 2545 ถึงคุณลักษณะของพนักงานแรกเข้าว่า ควรมีคุณสมบัติดังนี้

- คนเก่ง - ผลการเรียนต้องดี (GPA = 2.5 – 3.0) สม่่าเสมอมีความก้าวหน้า
 - จบสาขาวิชาที่ตรงกับความต้องการของตำแหน่ง
- คนดี - รู้จักวางตัว มีสัมมาคารวะ
 - บุคลิกลักษณะท่าทางดี
 - กิริยาวาจาสุภาพเรียบร้อย
 - รับแรงกดดันได้
 - กล้าเสนอความคิดเห็น
 - เก่งด้วยศักยภาพของตนเองโดยพิสูจน์จากผลการทำงานและสามารถปรับตัวเข้ากับผู้ร่วมงานและองค์กรได้อย่างถูกต้องเหมาะสม (low profile, high potential, good chemistry)
 - ใจกว้างขวางและสิ่งสำคัญก็คือต้องมีความรู้ทางภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์

จากเหตุผลดังกล่าว รวมทั้งจุดมุ่งหมายหลักของการวิจัยครั้งนี้คือผลผลิตทางการศึกษาจะต้องสนองตอบความต้องการของสังคมและตลาดแรงงาน นั้นหมายถึงคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาต้องเป็นที่พึงประสงค์ของหน่วยงานและองค์กรธุรกิจ ดังที่ได้กล่าวไว้ในกรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้น ดังนั้นการวิจัยในครั้งนี้จึงใช้กรอบแนวคิดจากผลการวิจัยของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2538, หน้า 30) เรื่อง ประสิทธิภาพของการอาชีวศึกษา โดยผลการวิจัยดังกล่าวได้พบข้อบกพร่องของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ใน 5 ด้านคือ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ ด้านคุณธรรม จริยธรรม และด้านบุคลิกภาพ แต่เนื่องจากการมีมนุษย์สัมพันธ์ในการประกอบอาชีพเป็นเรื่องที่มีความสำคัญดังกล่าวแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงเพิ่มการศึกษาคูณลักษณะด้านมนุษย์สัมพันธ์ประกอบอีกด้านหนึ่ง เพื่อเป็นเกณฑ์ที่จะศึกษาคูณลักษณะที่พึงประสงค์ของ

ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) ตามทัศนะของผู้บริหารสถานประกอบการ ซึ่งรายละเอียดในแต่ละด้าน พอสรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ

2.1.1 ความหมายของความรู้ความสามารถทางวิชาการ

ทิมัมพร สุวรรณประทีป (2537, หน้า 23) กล่าวว่า ความรู้ความสามารถทางวิชาการหมายถึง ความรู้ทั่วไปและความรู้ด้านวิชาชีพ เป็นองค์ความรู้ที่จะหล่อหลอมให้ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นคนที่สมบูรณ์พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ด้วยการวางรากฐานด้านความรู้พื้นฐานทั่วไปให้เป็นผู้มีเหตุผลในการตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ ยอมรับกฎเกณฑ์ของสังคม โดยสามารถปรับตัวเข้ากับกลุ่มสังคม สามารถใช้ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษในการติดต่อสื่อสารได้ดี

รัชนีพร สงค์ประเสริฐ (2541, หน้า 6) กล่าวว่า ความรู้ความสามารถทางวิชาการหมายถึง ลักษณะหรือพฤติกรรมของผู้สำเร็จการศึกษาที่แสดงถึงความรู้ความสามารถ ความมีประสิทธิภาพ ความชำนาญการ มีปฏิภาณไหวพริบ สามารถประยุกต์ความรู้ที่ศึกษามาเข้ากับการทำงานได้ดี

สรุปได้ว่า ความรู้ความสามารถทางวิชาการ หมายถึง ความรู้ในหลักการเบื้องต้นของวิชาการที่ผู้สำเร็จการศึกษาพึงต้องมีไว้ผสมผสานเพื่อเป็นการวางรากฐานและนำความรู้ที่ได้จากกลุ่มวิชาต่างๆ มาช่วยหล่อหลอมให้ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้สมบูรณ์พร้อมทั้ง ร่างกาย อารมณ์ และ สังคม รวมทั้งสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับลักษณะงานต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.1.2 คุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ

สักรงค์ อุดมไพจิตรกุล (2532, หน้า 18) ศึกษาเรื่อง บัณฑิตสังคมศาสตร์ที่พึงประสงค์ พบว่า คุณสมบัติทางด้านวิชาการมีความสัมพันธ์กับอาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่านายจ้างทั้ง 3 ภาคงานอาชีพได้แก่ ภาครัฐบาล ภาคเอกชน และรัฐวิสาหกิจ ต่างก็ต้องการบุคลากรที่มีความสามารถด้านวิชาการ ซึ่งคุณสมบัติด้านวิชาการของบัณฑิตนั้นต้องประกอบด้วย 11 คุณลักษณะคือ

1. ความรู้ด้านวิชาการทั่วไป
2. ความรู้เฉพาะสาขาที่เรียน
3. ความเชื่อมั่นในตนเองทางวิชาการ
4. ความสามารถในการจัดกิจกรรมวิชาการ
5. ความสามารถในการหาความรู้เพิ่มเติม
6. ความสามารถในการทำการวิจัย
7. ความสามารถในการถ่ายทอดความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง
8. ความรู้ด้านภาษาต่างประเทศ (โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ)

9. ความสามารถในการให้คำปรึกษาทางด้านวิชาการ

10. ความสามารถในการแลกเปลี่ยนความรู้

11. ความสามารถในการประยุกต์วิชาการกับงานที่ทำ

กวี วงศ์พุ่ม (2536, หน้า 27) กล่าวว่า คุณสมบัติของบุคลากรที่ นายจ้างต้องการนั้นควรมีคุณสมบัติต่างๆที่สำคัญ เช่น มีความซื่อสัตย์ ความอดทน ความรับผิดชอบ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และความรู้ความสามารถซึ่งนับว่ามีผลต่อการทำงานอย่างมาก ซึ่งหากจะเปรียบเทียบระหว่างผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้วยเกรดเฉลี่ยสะสมสูงกับผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้วยเกรดเฉลี่ยสะสมต่ำ ย่อมแน่นอนว่าหากคุณสมบัติด้านอื่นๆไม่แตกต่างกันนัก นายจ้างก็จะเลือกจ้างผู้ที่สำเร็จการศึกษาด้วยเกรดเฉลี่ยสะสมสูงกว่า

วิทวัส มั่นคง (2537, หน้า 19) สรุปความคิดเห็นของผู้บริหารบริษัท ชั้นแนวหน้าของประเทศ ผลปรากฏว่าหลายบริษัทมีความคิดเห็นตรงกันว่าคนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับดีย่อมมีความได้เปรียบกว่าผู้สมัครที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับปานกลางหรือระดับต่ำ

บุญชู มูลพินิจ (2539, หน้า 21) ได้กล่าวถึงว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จอาชีวศึกษาในด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการในสารพัฒนาอาชีวศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน
2. รู้จักคิด วิเคราะห์ และมีวิจารณ์ญาณ สามารถเลือกรับสิ่งที่มีคุณภาพจากสื่อต่างๆได้
3. รู้และเข้าใจภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เพื่อการสื่อสารได้เป็นอย่างดี
4. รู้และเข้าใจคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพื้นฐาน ทั้งที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานและการศึกษาต่อในอนาคต
5. มีความสามารถในการจัดการ
6. รู้เท่าทัน และมีความสามารถปรับปรุงวิถีชีวิตในการทำงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีสารสนเทศได้
7. รู้จริงในพุทธปรัชญาและปรัชญาในศาสนาที่ตนเองนับถือจนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตรประจำวันได้
8. ไม่ยึดติดกับรูปแบบ หรือคำตอบใดคำตอบเดียวโดยเชื่อในข้อมูลข่าวสาร และนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2542, หน้า 234-235) กล่าวว่า การจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษาสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มี ความรู้ ความสามารถ เพื่อจะได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ไว้ดังนี้

1. เพื่อการอาชีพโดยตรง ในลักษณะของการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับประเภทและสาขาที่เรียนอย่างเข้มข้น

2. เพื่อให้มีความรู้ความสามารถในด้านเศรษฐกิจโดยกว้าง

3. เพื่อให้ผู้เรียนได้รู้ถึงความถนัด ความสามารถโดยตรงของตนเองว่ามีความถนัดในการประกอบอาชีพใด ได้เหมาะสมกับบุคลิกภาพ และความสามารถเฉพาะตน

4. เพื่อให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงในขณะที่เรียนและเมื่อออกไปฝึกงานในสถานประกอบการและหน่วยงานอื่นๆ เช่นการฝึกปฏิบัติด้านการใช้เครื่องปฏิบัติงานสำนักงาน โดยมีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการสื่อสารต่างๆ ได้รวมตลอดถึงการฝึกทักษะด้านภาษาต่างประเทศ

ฉะนั้นการมีคุณลักษณะทางวิชาการที่ดีของผู้สำเร็จการศึกษาถือเป็นข้อได้เปรียบของการสมัครงานด้วยเหตุผลที่ว่าหากบุคคลที่มีความรู้ความสามารถดีสิ่งอื่นๆที่เป็นปัจจัยประกอบก็มีแนวโน้มที่ดีตามไปด้วย เช่น แสดงให้เห็นว่าเป็นคนที่มีความคิดดี มีสมองดี และมีความรับผิดชอบต่องานระดับหนึ่ง ดังนั้นหากมีบุคคลที่มีคุณลักษณะดังกล่าวเข้ามาทำงานกับองค์กรใดก็สามารถพัฒนาให้องค์กรนั้นมีความก้าวหน้าได้ดี

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น สรุปว่าคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการดังนี้

1. มีความรู้พื้นฐานตามหลักวิชาการที่เรียนเป็นอย่างดี
2. สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้
3. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาที่จะนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน
4. มีความรู้ทางการออกแบบ ตรวจสอบ ซ่อมบำรุง ควบคุมและวางแผนงาน
5. เรียนรู้ที่จะรับ และ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน
6. มีความสามารถในการจัดการ
7. มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร การสั่งการ และ การตัดสินใจได้ดี
8. มีความรู้ความสามารถในด้านเศรษฐศาสตร์โดยกว้าง
9. มีทักษะในการใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพอยู่เสมอ
10. มีความรู้เกี่ยวกับเอกสารที่เกี่ยวข้องในการทำงาน
11. มีความสามารถในการใช้ทรัพยากรในการปฏิบัติงาน

2.2 ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ

2.2.1 ความหมายของ ทักษะในการประกอบอาชีพ

ประชาคม จันทรชิต (2535, หน้า 20) กล่าวถึงทักษะในการประกอบอาชีพ คือกระบวนการของพฤติกรรมในการทำกิจกรรมต่างๆอันเป็นผลมาจากการพัฒนาความสามารถของบุคคล ทั้งให้บุคคลทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งได้อย่างราบรื่นและมี

ประสิทธิภาพ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วคนเราจะมีทักษะในการทำกิจกรรมต่างๆไม่เท่าเทียมกันขึ้นอยู่กับองค์ประกอบที่สำคัญดังต่อไปนี้

1. วุฒิภาวะ
2. ประสบการณ์
3. โครงสร้างของร่างกาย
4. ความพร้อมและการตั้งใจ
5. ความสนใจ ความตั้งใจและบุคลิกภาพส่วนตัวแต่ละคน
6. โอกาสในการฝึกงาน

รัชนีทร์ สงค์ประเสริฐ (2541, หน้า 36) กล่าวถึง ทักษะในการประกอบอาชีพ คือ ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมายตามความต้องการ ลักษณะความรู้ทางวิชาชีพเป็นความสามารถและทักษะเฉพาะตัวของแต่ละบุคคล ที่จะนำความรู้ที่ได้จากการเรียนมาประยุกต์ใช้กับหน้าที่การงาน ให้ประสบผลสำเร็จ

บลูม (Bloom, 1976, p.115) จำแนกจุดมุ่งหมายในการวัดพฤติกรรมผู้เรียน ในด้านทักษะพิสัย (psychomotor domain) ว่าเป็น ความสามารถในการเคลื่อนไหวสิ่งต่างๆ ของร่างกายอย่างอัตโนมัติ ดังนี้

1. การเคลื่อนไหวสิ่งต่างๆ ของร่างกาย
2. การเคลื่อนไหวที่ต้องอาศัยการประสานกันของอวัยวะหลายส่วน

สรุปว่า ทักษะในการประกอบอาชีพ หมายถึงทักษะที่เกิดจากการศึกษาและลงมือปฏิบัติจริงขณะที่ศึกษา จนเกิดความชำนาญการ และสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติหน้าที่การงานได้ เช่น ทักษะทางด้านการใช้เครื่องอุปกรณ์สำนักงานต่าง ๆ ทักษะในการสื่อสารทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ รวมทั้งทักษะเฉพาะสาขาวิชาที่ได้ศึกษามาเป็นต้น

2.2.2 คุณลักษณะ ด้านทักษะในการประกอบอาชีพ

บรรจง ชูสกุลชาติ (2531, หน้า 11) กล่าวว่า นักศึกษาต้องหมั่นฝึกฝนวิชาชีพให้มีความเชี่ยวชาญ สามารถปฏิบัติจริงได้เมื่อเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จึงมีความเข้าใจสามารถสรุปเป็นกฎเกณฑ์เกิดความรู้ต่างๆในสาขาที่เรียน และสร้างความมั่นใจจนสามารถนำไปใช้ได้จริง

อุทุมพร จามรมาน (2531, หน้า 2-3) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาที่ควรจะได้รับจากกระบวนการเรียนการสอนที่จำแนกพฤติกรรมการเรียนรู้ทางด้านทักษะพิสัย โดยสรุปจากแนวคิดของคณะผู้ตรวจสอบวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย สมาคมจิตวิทยาของสหรัฐอเมริกา (a committee of college and university examiners) ซึ่งมีแนวคิดที่คล้ายคลึงกับนักวิชาการอีกหลายท่านดังที่กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ คุณลักษณะทั่วไปโดยสรุป ดังนี้

1. การรับรู้ (perception)
2. การเตรียมพร้อม (set)

3. การตอบสนองที่มีการแนะนำ (guided response)
4. การเกิดทักษะ (mechanism)
5. การสนองตอบสิ่งที่ยับซ้อนได้ (complex overt response)
6. การดัดแปลงให้เหมาะสม (adaptation)
7. การมีความคิดริเริ่ม (origination)

สุจิตา ก้องสมุทร (2537, บทคัดย่อ) พบว่าคุณลักษณะของผู้สำเร็จอาชีวศึกษาในด้านทักษะการประกอบอาชีพ จากผู้บริหาร บริษัทการบินไทย จำกัด มีความต้องการคุณลักษณะด้านทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ทักษะในการสื่อสาร ทักษะทางภาษาอังกฤษและคอมพิวเตอร์ ทักษะในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ให้เกิดความปลอดภัยในงาน

สรุปได้ว่า ทักษะในการประกอบอาชีพมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าความรู้ความสามารถทางวิชาการ เพราะเหตุที่การศึกษาให้มีความรู้ภาคทฤษฎีอย่างเดียว โดยมีได้ฝึกฝนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความชำนาญการทางด้านทักษะนั้นคงจะไม่ใช้ความหมายของการอาชีวศึกษาที่มุ่งผลิตคนให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการประกอบอาชีพ ฉะนั้นทักษะที่พึงประสงค์ที่สถานประกอบการต้องการจากผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา โดยเฉพาะประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมมีดังนี้

1. มีทักษะในการปฏิบัติหน้าที่พนักงานได้ดี
2. มีทักษะในการประมวลผลข้อมูลประกอบการตัดสินใจ
3. มีทักษะในการใช้คอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาระบบการทำงาน
4. มีความสามารถนำทักษะในการทำงานตามสายวิชาชีพมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี
5. มีทักษะในการใช้เครื่องปฏิบัติงานสำนักงานทุกชนิด
6. มีทักษะในการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศในระดับใช้การได้ดี
7. มีทักษะในการตัดสินใจแก้ไขเหตุการณ์เฉพาะหน้าอย่างชาญฉลาดและประมวลผลข้อมูลประกอบการตัดสินใจได้
8. มีทักษะในการจัดระบบและกระบวนการทำงาน มีการทำงานอย่างถูกต้องและรวดเร็ว
9. มีทักษะในการซ่อมบำรุง อุปกรณ์ เครื่องมือในการทำงาน
10. มีทักษะในการคิดคำนวณ

2.3. ด้านคุณธรรม จริยธรรม

2.3.1 ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม

นิพนธ์ สุขไชยะ (2543, หน้า 40) กล่าวว่า วิชา คุณธรรมและจริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติ หรือพฤติกรรมที่ได้แสดงออกแต่สิ่งที่ดีงาม ถือปฏิบัติเป็นประจำ

ที่ประสงค์จะปฏิบัติต่อตนเอง และผู้อื่น เช่น ความอดทน ความมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต ความมีน้ำใจ มีความเสียสละและบำเพ็ญประโยชน์ต่อส่วนรวม เป็นต้น

บราวน์ (Brown, 1965, p.411) ให้ความหมาย ของจริยธรรมว่า จริยธรรม หมายถึง ระบบของกฎเกณฑ์สำหรับวิเคราะห์การกระทำของบุคคล จริยธรรมมีวิวัฒนาการมาจากประสบการณ์ของบุคคล ซึ่งจำแนกองค์ประกอบออกเป็น 3 มิติ คือ

1. ความรู้ (knowledge)
2. ความประพฤติ (conduct)
3. ความรู้สึก (feeling)

ฮอฟแมน (Hoffman, 1979, p.958 – 966) กล่าวว่า จริยธรรมเป็น กระบวนการซึมซาบ (internalization) ของ 3 องค์ประกอบที่มีอิสระต่อกัน ซึ่งได้แก่

1. ความคิดทางจริยธรรม (moral thought)
2. ความรู้สึกทางจริยธรรม (moral feeling)
3. พฤติกรรมทางจริยธรรม (moral behavior)

สรุปว่า คุณธรรม จริยธรรม หมายถึง การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตั้งงามโดย ยึดถือหลักธรรมที่ควรปฏิบัติเพื่อกควบคุมกาย วาจา และใจให้ตั้งอยู่ในความดี ความงาม ความถูกต้อง มีความซื่อสัตย์สุจริต เสียสละโดยถือประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ

2.3.2 คุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม

กรมการศาสนา (2523, หน้า 1) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของคนไทยที่ ประเทศชาติต้องการและมีความจำเป็นต้องปลูกฝัง ไว้ 10 ประการ คือ

1. มีระเบียบวินัย
2. มีความซื่อสัตย์ สุจริต และยุติธรรม
3. ขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาอาชีพ
4. สำนึกในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคมและประเทศชาติ
5. รู้จักคิดริเริ่ม วิจัย และตัดสินใจอย่างมีเหตุผล
6. กระตือรือร้นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย รักและเทอดทูน ชาติ

ศาสนา พระมหากษัตริย์

7. มีพลานามัยสมบูรณ์ทั้งกายและจิตใจ
8. รู้จักพึ่งตนเองและมีอุดมคติ
9. มีความภาคภูมิใจและรู้จักทำนุบำรุง ศิลปะ วัฒนธรรม และ

ทรัพยากรธรรมชาติ

10. มีความเสียสละ เมตตาอารี กตัญญูกตเวที กล้าหาญและสามัคคีกันใน สิริมงคลโล ภิกขุ (2529, หน้า 48–49) ได้กล่าวถึง คุณธรรมในพระพุทธศาสนา

ไว้ 30 ประการ คือ

1. การไม่ประทุษร้ายต่อชีวิตและร่างกายของบุคคลและสัตว์
2. ความเมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา
3. การไม่โลภและไมขโมย
4. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และเสียสละ
5. การไม่ละเมิดของรักผู้อื่น
6. การรู้จักความพอดี
7. การไม่พูดปด ไม่บิดเบือน ไม่อำพรางความจริง
8. การมีสัจจะและความจริงใจ
9. การไม่ลองและเสพสิ่งเสพติดให้โทษ
10. ความเป็นผู้มีสติ
11. ความเป็นผู้มีเหตุผล
12. ความละเอียดและความเกรงกลัวต่อการกระทำชั่ว
13. ความขยันหมั่นเพียร
14. ความอดทนอดกลั้น
15. ความกล้าหาญและความเชื่อมั่นในตนเอง
16. ความกตัญญูทุกเวที
17. ความซื่อสัตย์สุจริต
18. การทำให้สงบ มีสมาธิและมีอารมณ์แจ่มใส
19. ความไม่เห็นแก่ตัว
20. ความประณีตละเอียดถี่ถ้วน
21. ความรับผิดชอบ
22. ความมีน้ำใจเป็นธรรม ไม่ลำเอียง
23. ความมีระเบียบวินัย และการตรงต่อเวลา
24. การยอมรับการเปลี่ยนแปลง
25. มารยาทและนิสัยส่วนบุคคล ในการกิน นอน ขับถ่าย แต่งกาย สังคม

ต่างประเทศ

26. มารยาทในการแสดงความเคารพ การขอร้อง การแสดงความขอบคุณ การขอความช่วยเหลือ การปฏิเสธ การแสดงความไม่เห็นด้วย การแสดงความยินดี
27. หลักธรรมสำหรับการอยู่ร่วมกัน ได้แก่ ความสามัคคี ความเสียสละ ให้อภัย
28. ความเป็นผู้มีวัฒนธรรม และปฏิบัติตามประเพณีนิยม
29. ความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
30. การแก้ไขข้อบกพร่องการปฏิบัติทางจริยธรรม ได้แก่ ผิดศีลธรรมระเบียบกฎหมายและจารีตประเพณี

กระทรวงศึกษาธิการ (2533, หน้า 9 -10) กล่าวไว้ การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งสำหรับเยาวชนและประชาชน โดยขอความช่วยเหลือของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม ในประเด็น ดังนี้

1. ค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการคือ

- 1.1 การพึ่งตนเอง ขยันหมั่นเพียร และมีความรับผิดชอบ
- 1.2 การประหยัดและอดออม
- 1.3 การมีระเบียบวินัยและเคารพกฎหมาย
- 1.4 การปฏิบัติตามคุณธรรมของศาสนา
- 1.5 ความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์

2. คุณธรรมตามพระราชดำรัสในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว 4 ประการคือ

- 2.1 การรักษาความสัตย์ ความจริงใจ ต่อตัวเองที่จะประพฤติปฏิบัติแต่ในสิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นธรรม
- 2.2 การรู้จักข่มใจตนเอง ฝึกใจตนเองให้ประพฤติปฏิบัติอยู่ในความสัตย์ความดี
- 2.3 การอดทน อดกลั้นอดออมที่จะไม่ประพฤติล่วงความสัตย์สุจริตไม่ว่าจะด้วยเหตุประการใด
- 2.4 การรู้จักละวางความชั่ว มีความสุจริต และรู้จักสละประโยชน์ส่วนน้อยของตนเพื่อประโยชน์ส่วนใหญ่ของบ้านเมือง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542ก, หน้า 5) กล่าวถึงการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ในมาตรา 4 และ 6 โดยสรุปว่า การจัดการศึกษาเพื่อมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นคนที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต โดยจัดการศึกษาผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ ได้อย่างมีสัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545, หน้า 6) กล่าวถึงวิสัยทัศน์ของการศึกษาไทยที่มีอยู่ในแผนการศึกษา ศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรมแห่งชาติ พุทธศักราช 2545-2559 ไว้ว่า การศึกษาจะต้องพัฒนาคนให้เป็น คนดี คนเก่ง และมีความสุข โดยกำหนดคุณลักษณะของ คนดี คือ คนที่ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพ มีจิตใจที่ดีงาม มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัด มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รับผิดชอบ อดทน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รักประเทศ รักชาติ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข

สรุปว่าคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา จะต้องมีความดีและมีคุณธรรม และ จริยธรรมในเรื่องต่อไปนี้

1. มีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติหน้าที่
2. มีความรัก ความเมตตา กรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อบุคคลอื่น
3. มีความตั้งใจ และ รับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย
4. เป็นผู้ที่ไม่ประพฤติผิดศีลธรรม และจารีตประเพณี
5. เป็นผู้มีความยุติธรรม เสียสละ เพื่อประโยชน์ส่วนรวม
6. เป็นผู้ที่สร้างความสามัคคี ในหมู่คณะ
7. เป็นผู้ที่ตรงต่อเวลา
8. เป็นผู้ที่มีใจสาธารณะ ในการรักษาสิ่งแวดล้อม
9. เป็นผู้ที่ไม่เสพสิ่งเสพติด และมั่วสุมอบายมุข
10. เป็นผู้ที่มีความเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม
11. เป็นผู้ที่ประพฤติตามกฎระเบียบของสังคม
12. เป็นผู้ที่มีความขยัน ประหยัด และยึดมั่นในสัมมาอาชีพ

2.4. ด้านบุคลิกภาพ

2.4.1 ความหมายของบุคลิกภาพ

คำว่า บุคลิกภาพ ได้มีผู้ให้ความหมาย ไว้ดังนี้
 สถิต วงศ์สุวรรณ (2540, หน้า 4) กล่าวว่าบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะโดยส่วนรวมของแต่ละบุคคล ทั้งลักษณะภายนอก ภายใน และปัจจัยต่างๆ อันมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของผู้พบเห็น

ธีราพรรณ อิมโอรุ (2543, หน้า 113) กล่าวว่าบุคลิกภาพ หมายถึง การแสดงออกของบุคคล เกี่ยวกับลักษณะท่าทาง การวางตัว การแสดงความรู้สึกต่อบุคคลอื่น การแสดงออก เพื่อให้บุคคลอื่นนิยมชมชอบตนเอง

เจริญ เจษฎาวัดย์ (2543, หน้า 79) กล่าวว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะทางสรีระทุกส่วนของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่รวมถึงการแสดงออกทางกาย วาจา กริยา ท่าทาง สติปัญญา อารมณ์ นิสัยใจคอ ความสามารถ และพฤติกรรมส่วนอื่น ๆ ทุกอย่างที่เป็นลักษณะเฉพาะตัวของบุคคลนั้น ๆ ซึ่งทำให้แต่ละบุคคลมีพฤติกรรมที่ต่างกัน

เลวิน (Lewin, 1965, p.311) ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพของบุคคลเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อบุคคล บุคลิกภาพของบุคคลจะเป็นเช่นใดย่อมแล้วแต่การที่บุคคลรับรู้และตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมรอบตัวบุคคลอย่างไร

ออลพอร์ต (Allport, 1976, p.26) ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ คือ ลักษณะส่วนรวมของแต่ละบุคคลที่เป็นเอกภาพ อันประกอบไปด้วยลักษณะทางกาย และทาง

จิตใจ ระบบทางกายและจิตนี้เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมในการปรับตัวต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งแต่ละคนมีแตกต่างกัน

ลูสเซียร์ (Lussier, 1993, p. 73) ให้ความหมายว่า บุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะเฉพาะที่ค่อนข้างมั่นคงถาวร สามารถช่วยในการอธิบายและคาดคะเนพฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนได้

สรุปว่าบุคลิกภาพ หมายถึง ลักษณะนิสัยที่เด่นประจำตัวของแต่ละบุคคล รวมทั้ง ลักษณะจำเพาะของแต่ละบุคคลที่แสดงออกทางท่าทาง ความรู้สึกนึกคิด ความเฉลียวฉลาด กิริยามารยาท ลักษณะนิสัย และ ทักษะด้านต่างๆ

2.4.2 คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2533, หน้า 17-18) ได้สร้างแบบประเมินบุคลิกภาพที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานในหัวข้อต่างๆ ดังนี้

1. ความรับผิดชอบในงานเป็นความสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้เรียบร้อย
2. ความสามารถในการปรับตัว คือ สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพแม้สถานการณ์สิ่งแวดล้อมจะเปลี่ยนแปลงไป
3. ความละเอียดรอบคอบ คือ ความสุขุมรอบคอบ ตลอดจนความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการทำงาน
4. ความรวดเร็วฉับพลันในการทำงาน เป็นเวลาที่ใช้ในการทำงานที่ได้รับมอบหมายทำได้เสร็จก่อน หรือตรงเวลา
5. ความคิดริเริ่ม คือ มีจินตนาการข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะใหม่ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงงาน ริเริ่มงานด้วยตนเอง
6. มีพลังในตนเอง คือการอุทิศ พยายามทุ่มเทให้กับงาน
7. ความทะเยอทะยานในอาชีพ คือ ปรารถนาที่จะก้าวไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้นไปเรื่อยๆ กระฉับกระเฉงและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ
8. ไหวพริบและเฉลียวฉลาด คือ เฉลียวฉลาดมีความรู้รอบตัวในการตอบข้อคำถามเผชิญกับเหตุการณ์เฉพาะหน้าและการใช้วิจารณญาณที่ถูกต้องที่สมเหตุสมผล
9. กล้าตัดสินใจ เป็นความพร้อมที่จะตัดสินใจกระทำการหนึ่งสิ่งใดลงไป และผูกพันตนเองกับการตัดสินใจนั้น
10. ความยืดหยุ่น คือ มีความยืดหยุ่นพอที่จะปรับตัวเข้ากับสถานการณ์เพื่อจุดมุ่งหมายและความสำเร็จของงาน
11. ความเป็นผู้นำ คือ การรวมทีม นำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จของการทำงาน
12. แรงจูงใจในการทำงานเป็นการชอบทำงาน อยากเห็นความสำเร็จของผลงาน และมีความสุขใจในการทำงาน

13. ความเข้มแข็งกำลังใจในการทำงาน คือ แม้จะประสบกับอุปสรรค และ ความผิดพลาดก็ยังทำงานต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

14. ความสามารถในการติดต่อสื่อสาร และมีความสามารถถ่ายทอด ความรู้สึกเรื่องราว ให้แก่ผู้ร่วมงานทุกระดับอย่างถูกต้องและเข้าใจ

15. ทนต่อสภาวะกดดัน คือ มีความมั่นคง เข้มแข็งในการทำงานแม้จะอยู่ ในสภาวะกดดัน

16. ยืนหยัดไม่ห่อถอย คือ มีความอดทน วิริยะ อุตสาหะเพียรพยายาม ทำงานจนสำเร็จโดยไม่ห่อถอยหรือเลิกกลางคัน

17. ละเอียดอ่อนต่อการรับรู้ความรู้สึกของผู้อื่น เป็นความสามารถรับรู้เร็ว ไวต่อความรู้สึกของผู้อื่น

สถิต วงศ์สุวรรณ (2540, หน้า 216), เจริญ เจริญวาลัย (2543, หน้า 9) , และธีราพรรณ อิมโอษฐ์ (2543, หน้า 114) กล่าวถึง การมีบุคลิกภาพที่ดี ควรมีลักษณะดังนี้

1. สุขภาพดี คือ อนามัยดี ร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์
2. ลักษณะท่าทางดี กล่าวคือ มีสรีระที่สง่างาม ท่าทีมีสง่า กระฉับกระเฉง คล่องแคล่ว และว่องไว

3. ยิ้มเป็น คือ มีลักษณะสีหน้ายิ้มแย้มแจ่มใสเป็นนิจ
4. อารมณ์ดี อันได้แก่ เป็นคนมีอารมณ์ดี อารมณ์มั่นคง อารมณ์ขัน จิตใจ สะอาดดีงาม

5. สุภาพเรียบร้อย ได้แก่ เป็นคนมีกริยามารยาทดีงาม สุภาพอ่อนโยน
6. ความสุขุมรอบคอบ ได้แก่ เป็นคนละเอียด สุขุมรอบคอบ มีเหตุผล
7. ความอดทนสูง ซึ่งได้แก่ เป็นคนมีน้ำอดน้ำทน กำลังใจกล้าแข็ง สามารถเผชิญกับอุปสรรคต่าง ๆ หรือคู่แข่ง หรือศัตรูอย่างไม่หวั่นไหว

8. ยึดได้เมื่อภัยมา ได้แก่ เป็นคนที่มีจิตใจกล้าหาญ แน่วแน่ มั่นคง กล้า เผชิญความจริง

9. ความเชื่อมั่นในตนเองสูง ได้แก่ เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มี ลักษณะผู้นำที่ดี

10. มองโลกในแง่ดี คือ เป็นคนมีโลกทัศน์ในแง่ดีไม่ทำตนให้เป็นพิษเป็นภัย กับใคร

11. รู้จักกาลเทศะ คือ เป็นคนที่มีรู้จักการควรไม่ควร รู้จักจังหวะ รู้จักเวลา สถานที่ว่าควรประพฤติ ปฏิบัติอย่างไรจึงจะเหมาะสม

12. ไม่เอาเปรียบผู้อื่น คือ เป็นคนที่ไม่เอาเปรียบผู้อื่นและรู้จักช่วยเหลือคนที่ควรช่วยเหลือ

13. ความมีประสบการณ์ คือ เป็นคนที่มีประสบการณ์หลากหลาย เข้าใจโลก เข้าใจชีวิต

ม.ร.ว.สมพร สุทัศนีย์ (2541, หน้า 217-224) กล่าวถึงวิธีการปรับปรุงบุคลิกภาพทั้งบุคลิกภาพภายนอกและบุคลิกภาพภายใน โดยสรุปดังนี้

1. การปรับปรุงบุคลิกภาพภายนอกสามารถกระทำดังต่อไปนี้
 - 1.1 การปรับปรุงหน้าตาให้สะอาด ผ่องใส
 - 1.2 การรักษาสุภาพให้แข็งแรงอยู่เสมอ
 - 1.3 การปรับปรุงการแต่งกายให้สะอาดเรียบร้อย
 - 1.4 การปรับปรุงกิริยาท่าทางให้สุภาพอ่อนโยน
2. การปรับปรุงบุคลิกภาพภายในสามารถกระทำดังต่อไปนี้
 - 2.1 ฝึกให้รักตนเองตามสภาพที่เป็นอยู่
 - 2.2 ฝึกการเอาชนะตนเอง
 - 2.3 ฝึกความอดทน อดกลั้น และเข้าใจผู้อื่น
 - 2.4 ฝึกการจัดการกับความโกรธ ความเกลียดและฝึกให้เป็นคนที่มีจิตใจ

เบิกบาน

2.5 ฝึกเป็นคนตรงต่อเวลา เป็นคนคล่องแคล่วว่องไวมีความมั่นใจใน

ตนเอง

2.6 ฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสม

บุคลิกภาพที่ดีดังนี้

1. มีกิจกรรมรยาที่เหมาะสม
2. มีพฤติกรรมแสดงออกที่ถูกต้องเหมาะสม
3. มีความสุภาพอ่อนโยน
4. มีวาจาไพเราะ
5. มีบุคลิกภาพการเป็นผู้นำ
6. รู้จักแสดงบทบาทตนเองได้อย่างถูกต้องเหมาะสม
7. มีสุขภาพจิตที่ดี
8. มีการแต่งกายที่เหมาะสม
9. มีปฏิสัมพันธ์ต่อผู้อื่นด้วยดี
10. มีทัศนคติที่ดีต่องาน
11. มีความมุ่งมั่นในความสำเร็จของงานที่ทำ
12. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
13. กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม

14. สามารถควบคุมอารมณ์ตนเองได้ดี

15. มีความอดทนสูง กล้าเผชิญกับอุปสรรคอย่างไม่หวั่นไหว

2.5 ด้านมนุษยสัมพันธ์

2.5.1 ความหมายของมนุษยสัมพันธ์

ความหมายของคำว่า มนุษยสัมพันธ์ มีนักการศึกษาแสดงทัศนะไว้หลายท่านดังนี้

วิจิตร อาวะกุล (2535, หน้า 17-18) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ คือ การติดต่อเกี่ยวข้องกับระหว่างมนุษย์ที่จะเป็นสะพานทอดไปสู่การสร้างมิตร ชนะมิตรและจงใจคน รวมทั้งการสร้างหรือพัฒนาตนเองให้เป็นที่รู้จักรักใคร่ชอบพอกันทั่วๆไปอย่างกว้างขวาง ได้รับการสนับสนุนร่วมมือจากบุคคลทุกฝ่าย เป็นการสร้างคนให้เป็นคนดีของสังคมพร้อมทั้งแสดงให้เห็นลักษณะสำคัญของการเป็นผู้นำในอนาคต

สุสดี พุกกะวัน (2540, หน้า 3) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อเกี่ยวข้องกับระหว่างบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อกลุ่ม หรือกลุ่มต่อบุคคล ทั้งที่เป็นส่วนตัว และเกี่ยวข้องกับการทำงาน ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อให้เกิดความรักใคร่ศรัทธา ช่วยเหลือและร่วมมือร่วมใจกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย

จิตรภณ ชีรนรวิชย์ (2542, หน้า 22) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการเข้ากับผู้อื่นได้อย่างราบรื่น ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นได้โดยไม่เกิดปัญหา

รังสิมา บุญชัย (2544, หน้า 10) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การติดต่อสัมพันธ์กัน ระหว่างบุคคลผู้มีจิตใจสูง หรือการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ซึ่งอยู่ร่วมกันและมีความเกี่ยวพันซึ่งกันและกัน

ฟิลิปโป (Filippo, 1966, p.2) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ เป็นการรวมคนให้ทำงานในลักษณะที่มุ่งหมายให้เกิดการประสานงาน และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

กูด (Good, 1973, p.3) กล่าวว่า มนุษยสัมพันธ์ คือปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นระหว่างประชาชนและอิทธิพลซึ่งบุคคลมีต่อบุคคลอื่น รวมถึงการศึกษาตามหลักวิทยาศาสตร์เพื่อศึกษาอิทธิพลและปฏิภริยาสัมพันธ์ที่เกิดขึ้น

สรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึง การสร้างความสัมพันธ์ในทางสังคมระหว่างบุคคล ซึ่งหมายความรวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล บุคคลต่อหมู่คณะ หรือหมู่คณะต่อหมู่คณะ เพื่อให้เกิดความรักใคร่ ความสามัคคีความเข้าใจอันดีต่อกันเพื่อจะได้ร่วมมือร่วมใจกันทำงานให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งหากบุคคลในหน่วยงานหรือองค์กรใดมีมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกัน ย่อมเกิดประโยชน์ต่อการร่วมงาน

2.5.2 คุณลักษณะทางด้านมนุษยสัมพันธ์

วิจิตร อวระกุล (2535, หน้า 60-61) กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ดังนี้

1. มีสัมพันธภาพ และบุคลิกภาพที่ดี ได้แก่ รูปร่าง หน้าตา การแต่งตัว การเคลื่อนไหว กิริยาท่าทาง และการพูดจาปราศรัยที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความเบิกบาน และสบายใจ
 2. มีความเป็นเพื่อน มีน้ำใจ เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นด้วยกำลังกายความคิด หรือ กำลังเงินในลักษณะการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่
 3. การให้ความร่วมมือ และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ผู้อื่นไม่เห็นแก่ตัวเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ
 4. มีความกรุณา เอื้อเฟื้อ มีน้ำใจโอบอ้อมอารีแก่ผู้ที่ได้รับความทุกข์ยาก
 5. ทำตนให้เป็นคนมีประโยชน์ ช่วยเหลือในกิจการงานแก่คนทั่วไปโดยมิได้หวังผลประโยชน์เป็นการตอบแทน
 6. มีการสร้างสรรค์ มิใช่การทำลายหรือหน่วงเหนี่ยวความเจริญของผู้อื่น
 7. มีอารมณ์ดี ควบคุมการใช้อารมณ์อย่างเหมาะสม
 8. มีความกระตือรือร้น ได้แก่ ความมีชีวิตจิตใจ ไม่เชื่องซึม
 9. มีความรับผิดชอบต่อการทำงาน คำพูด สัญญารักษาเวลา ซื่อตรงและมี
ความสุจริต
 10. มีความอดทนต่อความยากลำบากต่อกิริยาท่าทาง การกระทำ และคำพูดที่ไม่เหมาะสมจากบุคคลอื่น
 11. มีความขยันขันแข็งต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ไม่เป็นคนเกียจคร้าน ที่จะทำให้ภาพพจน์และความนิยมที่เคยได้รับจากบุคคลอื่นเสื่อมถอยลง
 12. มีปฏิภาณ มีไหวพริบในการสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์กับผู้อื่น
 13. มีความพยายามในอันที่จะฝึกฝนให้มีคุณสมบัติทางมนุษยสัมพันธ์อย่างไม่ทอดทิ้ง พยายามปรับปรุงแก้ไขตนเองอยู่เสมอ และเอาชนะใจคนและอุปสรรคต่างๆ
- จิตรภณ ชีรนวิชัย (2542, หน้า 32), สมพงษ์ พุทธเจริญ (ม.ป.ป., หน้า 64) . และเจริญ เจษฎาวลัย (2543, หน้า 73) กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ดังนี้

1. มีความสุภาพ อ่อนโยน ยิ้มแย้ม เป็นกันเองกับผู้อื่น
2. เข้าใจ เห็นใจผู้อื่น ไม่เหยียดหยามผู้อื่น
3. เข้าใจในความต้องการ และปัญหาของแต่ละคน
4. การรู้จักประมาณตน ไม่ถือว่าตนมีความสำคัญกว่าผู้อื่น
5. ยกย่องความคิดเห็นของผู้อื่น
6. มีความจริงใจ ให้ความช่วยเหลือผู้อื่นโดยบริสุทธิ์ใจ

7. ให้เกียรติและชมเชยในผลงานที่ผู้อื่นทำ
 8. มีอารมณ์ขัน และไม่มองคนในแง่ร้าย
 9. ไม่นินทาว่าร้ายและไม่หวั่นไหวต่อการกล่าวโทษจากบุคคลอื่น
 10. จำชื่อผู้อื่นได้มั่นคงและแม่นยำ
 11. ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และเป็นคนยุติธรรมเสมอ
 12. ให้ความร่วมมือกับเพื่อนได้ทุกโอกาสที่อำนวยให้
- รังสิมา บุญชัย (2544, หน้า 71) กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้มีมนุษยสัมพันธ์

ที่ดี ดังนี้

1. กิริยาท่าทางดี มีมารยาทเรียบร้อย
 2. ความเป็นมิตร ความเป็นกันเอง สนิทสนม และเป็นเพื่อนได้ง่าย
 3. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพเรียบร้อย
 4. มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และมีความเต็มใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น
 5. ให้ความร่วมมือ เต็มใจให้ความร่วมมือในการทำงานร่วมกับผู้อื่นไม่เห็นแก่ตัว
- เห็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ
6. ความกรุณา มีความโอบอ้อมอารีช่วยเหลือต่อผู้ทุกข์ยาก หรือคนทั่วไป
 7. มีประโยชน์ รู้จักที่จะอำนวยประโยชน์แก่สังคม ทั้งด้านความคิด กำลังกาย และกำลังทรัพย์ โดยมีได้หวังผลประโยชน์ตอบแทน
 8. การสร้างสรรค์ หมายถึง มีความคิดและการกระทำในสิ่งที่สร้างสรรค์เพื่อความเจริญก้าวหน้า
 9. อารมณ์ดี รู้จักที่จะควบคุมและใช้อารมณ์ได้อย่างเหมาะสม
 10. มีความกระตือรือร้น หมายถึง ความมีชีวิตและจิตใจเบิกบาน แจ่มใส
 11. ความอดทน หมายถึง อดทนต่อความยากลำบาก ความเหน็ดเหนื่อย อดทนต่อกริยาท่าทาง และการกระทำของผู้อื่น
 12. ความขยันขันแข็ง ไม่เกียจคร้าน
 13. มีความพยายามชนะใจผู้อื่นและอุปสรรคต่าง ๆ
 14. มีปฏิภาณไหวพริบ หมายถึง ความเฉลียวฉลาดในการพูดคุย เสนอความคิดเห็นในการสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น
- สรุปได้ว่าผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอาชีวศึกษานอกจากจะมีคุณลักษณะด้านอื่น ๆ แล้วยังต้องมีคุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ดังนี้
1. มีน้ำใจและช่วยเหลือเพื่อนร่วมงาน
 2. ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
 3. เคารพสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น
 4. สามารถทำงานเป็นทีมได้

5. สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนร่วมงานได้อย่างเหมาะสม
6. เป็นผู้ที่มีความจริงใจต่อเพื่อนร่วมงาน
7. เป็นผู้ที่มีความสามารถติดต่อสื่อสารกับผู้อื่น
8. เป็นผู้ที่มีอารมณ์ขันยิ้มแย้มแจ่มใส
9. เป็นผู้ที่ใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา
10. เป็นผู้ที่เสนอความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงาน
11. จำชื่อผู้อื่นได้อย่างมั่นคงและแม่นยำ
12. เป็นผู้ที่มีความอ่อนน้อมถ่อมตน สุภาพเรียบร้อย
13. เป็นผู้ที่มีความอดทนต่อความยากลำบาก ต่อกิริยาท่าทางและการกระทำของผู้อื่น
14. เป็นผู้ที่มีปฏิภาณไหวพริบ เฉลียวฉลาดในการพูดคุยเสนอความคิดเห็นในการสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

สถานภาพของสถานประกอบการ

1. รูปแบบของสถานประกอบการ

จรรยา โกลิย์ไกรนิรมล, และคนอื่น ๆ (ม.ป.ป., หน้า 33-41) รวมทั้งนักวิชาการอีกหลายท่านจะนิยมจำแนกรูปแบบธุรกิจออกเป็นธุรกิจกิจการเจ้าของคนเดียว (sole proprietorship) ห้างหุ้นส่วน (partnership) บริษัทจำกัด (corporation of limited company) สหกรณ์ (co-operative) และรัฐวิสาหกิจ (state enterprise) แต่จากการศึกษาพบว่าสถานประกอบการที่จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด และห้างหุ้นส่วนจำกัด ณ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสิงห์บุรี มีปริมาณมากเพียงพอและครอบคลุมที่จะใช้เป็นข้อมูลที่จะศึกษาวิจัย ถึงความพึงพอใจของผู้บริหารสถานประกอบการในจังหวัดสิงห์บุรี เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในการวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาสถานประกอบการในรูปแบบธุรกิจห้างหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด ซึ่งมีรายละเอียดพอสรุปได้ ดังนี้

1.1 ห้างหุ้นส่วน (partnership)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1012 บัญญัติว่า ห้างหุ้นส่วน คือ กิจการซึ่งบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปทำสัญญาที่จะทำกิจการร่วมกัน ด้วยประสงค์จะแบ่งกำไรอันจะพึงได้จากกิจการที่ทำนั้น เมื่อพิจารณาตามบทบัญญัตินี้ พอสรุปได้ว่า ห้างหุ้นส่วน คือ ธุรกิจที่มีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป รับผิดชอบร่วมกันในการดำเนินกิจการ โดยตกลงจะออกทุนตามส่วนที่ตกลงกันไว้ และถ้าดำเนินกิจการมีกำไรหรือขาดทุน ก็จะแบ่งกันตามส่วนของเงินที่นำมาลงทุน ธุรกิจแบบนี้สืบต่อมาจากธุรกิจแบบกิจการเจ้าของคนเดียว คือ เมื่อดำเนินกิจการก้าวหน้าจนถึงระยะที่ต้องการเงินทุนและการจัดการเพิ่มขึ้น เจ้าของก็จะแสวงหามุคคลที่

ไว้วางใจได้เข้ามาเป็นหุ้นส่วนร่วมดำเนินการ กิจกรรมห้างหุ้นส่วนนี้มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ต้องมีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปตกลงทำสัญญากันด้วยวาจาหรือหนังสือระบุความรับผิดชอบและภารกิจต่าง ๆ ของผู้เป็นหุ้นส่วน

2. ทุนที่จะนำมาลงนั้นอาจเป็นเงิน ทรัพย์สิน หรือแรงงานก็ได้ เช่น กำลังกาย กำลังความคิด ความรู้ความชำนาญ เป็นต้น

3. มีการกระทำกิจการร่วมกัน

4. มีความประสงค์จะแบ่งเป็นกำไร หรือส่วนเฉลี่ยในผลขาดทุน

กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้แบ่งห้างหุ้นส่วนออกเป็น 2 ชนิด คือ

1. ห้างหุ้นส่วนสามัญ (ordinary partnership) ห้างหุ้นส่วนสามัญ คือ ห้างหุ้นส่วนที่ประกอบด้วยผู้เป็นหุ้นส่วนซึ่งทุกคนต้องรับผิดชอบในหนี้สินทั้งหมด โดยไม่จำกัดจำนวน (unlimited liability) ห้างหุ้นส่วนสามัญนี้จะจดทะเบียนหรือไม่ก็ได้ ถ้าจดทะเบียนเรียกว่า ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล (registered ordinary partnership) มีสิทธิดำเนินการตามกฎหมายเช่นเดียวกับบุคคลธรรมดา

2. ห้างหุ้นส่วนจำกัด (limited partnership) ห้างหุ้นส่วนจำกัด คือ ห้างหุ้นส่วนที่ต้องจดทะเบียนตามกฎหมาย และมีหุ้นส่วน 2 ประเภทคือ หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบ และหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบ หุ้นส่วนประเภทจำกัดความรับผิดชอบเป็นหุ้นส่วนที่รับผิดชอบในหน้าที่เพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนลงหุ้นในห้างหุ้นส่วนจำกัด และหุ้นส่วนประเภทไม่จำกัดความรับผิดชอบ คือ หุ้นส่วนที่รับผิดชอบในหนี้สินทั้งปวงโดยไม่จำกัดจำนวน

1.2 บริษัทจำกัด (limited company)

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1096 บัญญัติว่าบริษัทจำกัด คือ บริษัทประเภทซึ่งตั้งขึ้นด้วยการแบ่งทุนเป็นหุ้นมีมูลค่าเท่า ๆ กัน ผู้ถือหุ้นต่างรับผิดชอบจำกัดเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าของหุ้นที่ตนถือ

1. ลักษณะสำคัญของบริษัทจำกัด

1.1 การจัดตั้งบริษัทจำกัดต้องมีการจดทะเบียน ผลของการจดทะเบียนทำให้นิติบุคคลมีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย เช่น มีชื่อของบริษัท มีทรัพย์สินในนามบริษัททำสัญญากู้ยืมหรือประกอบกิจการต่าง ๆ ในนามบริษัท

1.2 บริษัทแบ่งเงินทุนออกเป็นหุ้น แต่ละหุ้นมีมูลค่าเท่ากัน แต่ต้องไม่ต่ำกว่า 5 บาท

1.3 ผู้ถือหุ้นในนามบริษัท รับผิดชอบเพียงไม่เกินจำนวนเงินที่ตนยังส่งใช้ไม่ครบมูลค่าหุ้นที่ตนถือ เช่น นางสาวนิลดา ถือหุ้นในบริษัทแห่งหนึ่งไว้ 10 หุ้น มูลค่าหุ้นละ 100 บาท ได้ส่งให้แล้ว 800 บาท นางสาวนิลดาควรรับผิดชอบใช้เงินค่าหุ้นอีกเพียง 200 บาทเท่านั้น

1.4 บริษัทมีวัตถุประสงค์ในการรวมทุนเพื่อใช้ประกอบกิจการ บริษัทจะไม่พิจารณาถึงคุณสมบัติของผู้ถือหุ้นเป็นเรื่องสำคัญ

1.5 การดำเนินการของบริษัทกระทำโดยคณะกรรมการของบริษัท และเจ้าหน้าที่ที่ส่วนต่างๆผู้ถือหุ้นจะเลือกคณะกรรมการบริษัท และคณะกรรมการจะจัดหาเลือกเจ้าหน้าที่ต่างๆเพื่อดำเนินกิจการบริษัทต่อไป

2. การจัดตั้งบริษัทจำกัด

ในการจัดตั้งบริษัทจำกัดต้องมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ต้องมีผู้เริ่มก่อการ (promoter) ไม่น้อยกว่า 7 คน เข้าชื่อทำหนังสือบริคณห์สนธิ แล้วนำไปจดทะเบียนที่กระทรวงพาณิชย์

2.2 เมื่อได้รับอนุญาตให้จดทะเบียนหนังสือบริคณห์สนธิแล้ว ผู้เริ่มก่อการจะต้องจัดให้มีผู้ลงชื่อจองซื้อหุ้นจนครบ ถ้าบริษัทออกหนังสือชี้ชวนให้ประชาชนเข้าซื้อหุ้นก็จะต้องนำหนังสือไปขอลงทะเบียนก่อนจึงจะนำออกโฆษณาได้

หนังสือบริคณห์สนธิ (memorandum of association) เป็นหนังสือที่แสดงรายละเอียดและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งบริษัท ซึ่งผู้เริ่มก่อตั้งเป็นผู้จัดทำและลงลายมือชื่อร่วมกันไม่น้อยกว่า 7 คน ซึ่งมีรายละเอียดคือ ต้องมีชื่อบริษัท และลงท้ายชื่อบริษัทด้วย "จำกัด" ที่ตั้งของบริษัท ชื่อ ที่อยู่ และอาชีพของผู้เริ่มก่อการ พร้อมทั้งจำนวนหุ้นที่เข้าชื่อซื้อวัตถุประสงค์ของบริษัท ประเภทของธุรกิจที่จะดำเนินการ จำนวนทุนที่ขอจดทะเบียน และมูลค่าหุ้นและมีข้อความแสดงว่ามีผู้ถือหุ้นจำกัดความรับผิดชอบ

2.3 เมื่อมีผู้เข้าชื่อซื้อหุ้นครบตามจำนวนหุ้นแล้วผู้เริ่มก่อการต้องนัดบรรดาผู้เข้าชื่อซื้อหุ้นมาประชุมกันโดยไม่ชักช้าการประชุมนั้นเป็นการประชุมใหญ่เรียกว่า การประชุมตั้งบริษัทเพื่อ

2.3.1 ตกลงตั้งข้อบังคับของบริษัท

2.3.2 ให้สัตยาบันแก่สัญญาต่างๆ ที่ผู้ก่อการได้ทำไว้และอนุมัติค่าใช้จ่ายที่ผู้เริ่มก่อการได้ออกไปในการจัดตั้งบริษัท

2.3.3 ถ้าหากจะมีหุ้นบุริมสิทธิ ให้กำหนดจำนวน สภาพและสิทธิของหุ้นบุริมสิทธินั้น ๆ

2.3.4 กำหนดจำนวนหุ้นสามัญและหุ้นบุริมสิทธิที่ออกเสมือนใช้เงินแล้วทั้งหมดหรือเสมือนใช้เงินแล้วเพียงบางส่วน ถ้ามีใช้เป็นตัวเงินต้องแจ้งให้ที่ประชุมทราบ

2.3.5 เลือกตั้งกรรมการและผู้สอบบัญชีชุดแรกของบริษัทและกำหนดอำนาจหน้าที่ของบุคคลเหล่านี้ด้วย

2.3.6 ผู้เริ่มก่อการมอบหมายกิจการทั้งหมดให้แก่คณะกรรมการชุดแรกของบริษัทรับไปดำเนินการต่อไป

2.3.7 กรรมการชุดแรกจัดการเรียกให้ผู้เริ่มก่อการ และผู้เข้าซื้อหุ้นชำระเงินค่าหุ้นอย่างน้อยร้อยละยี่สิบห้า

2.3.8 คณะกรรมการบริหารบริษัทนำหลักฐานหนังสือบริคณห์สนธิ รายงานการประชุม การจัดตั้งบริษัท และทะเบียนการจองหุ้น ไปขอจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดอีกครั้งหนึ่งภายในเวลา 90 วัน โดยชำระค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ในการจดทะเบียนตามจำนวนทุนที่ได้กำหนดไว้ ซึ่งเป็นการปฏิบัติตามบทบัญญัติมาตรา 1097 และบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งบริษัทจำกัด

2. ประเภทของสถานประกอบการ

ระวัง เนตรโพธิ์แก้ว (2537, หน้า 4-5) กล่าวว่า ธุรกิจอาจแบ่งประเภทได้ดังนี้

1. การอุตสาหกรรม แบ่งได้เป็นหลายประเภท เช่น

1.1 อุตสาหกรรมที่เกี่ยวกับการแปรพันธุ์พืชและสัตว์ เช่น เพาะพันธุ์สัตว์น้ำ ฟาร์มปลุกสัตว์ และการเพาะชำต้นไม้ เป็นต้น

1.2 อุตสาหกรรมนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ เช่นการเหมืองแร่ การล่าสัตว์ และการเก็บของป่า เป็นต้น

1.3 ผลิตรกรรมอุตสาหกรรม เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปวัตถุดิบและส่วนประกอบอื่น ๆ ให้กลายเป็นสินค้าสำเร็จรูป

1.4 อุตสาหกรรมก่อสร้าง เช่น การสร้างอาคารบ้านเรือน เขื่อน สะพาน ท่าเรือ ถนนรวมทั้งการวางท่อต่าง ๆ

2. การพาณิชย์กรรม แบ่งได้เป็นหลายประเภท เช่น

2.1 การตลาด ได้แก่ งานที่เกี่ยวกับการค้า เช่น การค้าปลีก คำส่ง การค้าภายในประเทศ การส่งสินค้าออก เป็นต้น

2.2 สถาบันการเงิน ได้แก่ กิจกรรมที่ทำหน้าที่ให้กู้เงิน รับฝากเงินการช่วยเหลือทางการเงินแก่ธุรกิจ

2.3 ธุรกิจบริการ เช่น ร้านซักรีด ร้านเสริมสวย และโรงภาพยนตร์

3. การประกอบอาชีพเฉพาะอย่างได้แก่

3.1 สำนักงานทนายความและคลินิกแพทย์

3.2 สถาบันทางศาสนา

3.3 สถาบันทางการศึกษา

3.4 การให้บริการทางช่างและวิชาการสาขาต่าง ๆ

สมพงษ์ พุทธิเจริญ, และคนอื่น ๆ (ม.ป.ป., หน้า 13), ชำรงศักดิ์ หมื่นจักร, และสุชล สิทธิวิชาพร (2538, หน้า 6) เวก ศิริพิมพ์ลาภิน (ม.ป.ป., หน้า 4), และสมคิด บางโม (2540, หน้า 16) ได้กล่าวถึงการพิจารณาประเภทธุรกิจอย่างกว้าง ๆ ว่า สามารถแบ่งประเภทของธุรกิจ เป็น 3 ประเภทคือ

1. ธุรกิจด้านการอุตสาหกรรม เป็นธุรกิจที่ทำหน้าที่เป็นฝ่ายผลิตในการนำวัตถุดิบมาประกอบหรือแปรรูปโดยใช้ขบวนการทางอุตสาหกรรมให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ชนิดใหม่ขึ้นมา มีประโยชน์ และคุณภาพเหมาะสมแก่การบริโภคมากขึ้นกว่าเดิม ผลิตภัณฑ์ดังกล่าวนี้อาจออกมาในรูปของผลิตภัณฑ์สำเร็จรูป (final product) สำหรับผู้บริโภคโดยตรง หรือเป็นเพียงผลิตภัณฑ์กึ่งสำเร็จ (semi manufacture product) สำหรับอุตสาหกรรมอื่นก็ได้

2. ธุรกิจด้านการพาณิชย์กรรม เป็นธุรกิจที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ผลิตกับผู้ต้องการใช้ผลิตภัณฑ์เหล่านั้นเพื่อการอุปโภคและบริโภคทั่วไป เป็นผลให้มีการเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์ต่างๆ จากแหล่งผลิตไปถึงมือผู้บริโภคที่อยู่ห่างไกลได้อย่างทั่วถึงธุรกิจดังกล่าวเหล่านี้ ได้แก่ ธุรกิจการค้าส่ง (wholesale) ธุรกิจการค้าปลีก (retail) ธุรกิจนำเข้า (import) และการส่งออก (export) เป็นต้น

3. ธุรกิจด้านการให้บริการและเป็นการดำเนินธุรกิจทางด้านการอำนวยความสะดวกสบายให้แก่ผู้ใช้บริการนั้น ๆ ตัวอย่างเช่น ธุรกิจด้านการขนส่ง ธุรกิจการธนาคาร เป็นต้น

สรุปว่าประเภทธุรกิจที่พบกันมากที่สุดและครอบคลุมความหมายของการประกอบการได้ทุกประเภท จึงประกอบไปด้วยธุรกิจประเภท อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และการบริการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ

ประชาคม จันทรชิต (2535, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาตามความต้องการของตลาดแรงงานและคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาที่สถานประกอบการในจังหวัดปัตตานีพึงประสงค์ กลุ่มประชากรประกอบด้วยสถานประกอบการในจังหวัดปัตตานี จำนวน 101 แห่ง เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถาม คุณสมบัติที่จำเป็นของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ ด้านความสามารถพิเศษ และด้านคุณสมบัติเสริมผลการวิจัยพบว่า คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาที่สถานประกอบการในจังหวัดปัตตานีพึงประสงค์ทั้งห้าด้าน อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่สถานประกอบการพึงประสงค์มากที่สุด คือคุณธรรม และความประพฤติ รองลงมาคือ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความสามารถพิเศษ และด้านคุณสมบัติเสริมตามลำดับ

ยุพาวดี เทพมณี, และคนอื่นๆ (2538, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะแรงงานระดับอาชีวศึกษา ตามความต้องการของสถานประกอบการในจังหวัดชุมพร โดยใช้ประชากรเป็นสถานประกอบการในจังหวัดชุมพร จำนวน 3,900 แห่ง ทำการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 105 แห่ง เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามคุณลักษณะแรงงานระดับอาชีวศึกษาตาม

ความต้องการของสถานประกอบการในจังหวัดชุมพร 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านอุปนิสัย และความประพฤติ และด้านความรู้ความสามารถ และประสบการณ์ ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะแรงงานระดับอาชีวศึกษาตามความต้องการของสถานประกอบการในจังหวัดชุมพรทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านที่สถานประกอบการมีความต้องการเป็นอันดับแรกได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ รองลงมาคือด้านอุปนิสัยและความประพฤติ และด้านความรู้ความสามารถและประสบการณ์ตามลำดับ

สุดใจ ชุมนุมมณี (2539, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของแรงงานตามความต้องการของสถานประกอบการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่าคุณลักษณะของแรงงานตามความต้องการของสถานประกอบการใน 3 จังหวัดภาคใต้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านทักษะความสามารถในการปฏิบัติงาน และด้านมนุษยสัมพันธ์ ตามลำดับ ส่วนด้านความรู้อยู่ในระดับปานกลางและผลการเปรียบเทียบสถานประกอบการ ทั้งประเภทอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และบริการ พบว่า มีความต้องการแรงงานที่มีคุณลักษณะทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นิพนธ์ สุขไชยะ (2543, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมตามความต้องการของสถานประกอบการ ในเขตการศึกษา 2 กลุ่มประชากรประกอบด้วยสถานประกอบการ จำนวน 1,967 แห่ง เครื่องมือวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาใน 4 ด้านคือด้านวิชาการ วิชาชีพ บุคลิกภาพ และคุณธรรม จริยธรรม ผลการวิจัยพบว่าคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาที่สถานประกอบการต้องการอันดับหนึ่งคือคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพลำดับที่ 2 คือคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ลำดับที่ 3 คือคุณลักษณะด้านวิชาชีพ และลำดับที่ 4 คือคุณลักษณะด้านวิชาการ

สุชาติ เปาวิมาน (2545, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง(ปวส.) ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ ตามทัศนะของผู้บริหารสถานประกอบการในจังหวัดลพบุรี ใน 5 ด้าน คือ ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ คุณธรรม จริยธรรม บุคลิกภาพ มนุษยสัมพันธ์ และทักษะในการประกอบอาชีพ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาตามความต้องการของสถานประกอบการในจังหวัดลพบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านคุณธรรม จริยธรรมอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านบุคลิกภาพ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านการประกอบอาชีพ ตามลำดับ ส่วนด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการอยู่ในระดับปานกลางและผลการเปรียบเทียบสถานประกอบการ ทั้งประเภทอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และบริการ พบว่า ทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่มีความแตกต่างกัน

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

มอทท์ (Mott, 1989, abstract) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ของทักษะที่ ต้องการเกี่ยวกับเลขานุการของนายจ้าง และหลักสูตรเลขานุการระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียน ธุรกิจ การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะด้านเลขานุการที่นายจ้าง ต้องการ และที่โรงเรียนธุรกิจต้องการ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ความต้องการของนายจ้างและ โรงเรียนมีความต้องการแตกต่างกัน คือนายจ้างต้องการประสิทธิภาพสูงกว่าที่โรงเรียนจัด โปรแกรมให้ในด้านต่อไปนี้ ความเร็วในการพิมพ์ มนุษยสัมพันธ์ การติดต่อโทรศัพท์ การพิมพ์จากลายมือเขียน และการลงบัญชีข้อมูล

ราชัดดิน (Rajuddin, 1989, abstract) ได้ทำการวิจัย เรื่องโรงเรียนมัธยมศึกษา อาชีวศึกษาในกัวลาลัมเปอร์ และซีเรมบาน ประเทศมาเลเซีย : เป้าหมายของผู้ปกครองและ ครู การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้ และสภาพความเป็นจริงในเป้าหมายและ วัตถุประสงค์ของผู้ปกครองและครูต่อนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาของมาเลเซียกลุ่ม ตัวอย่างประกอบด้วย ผู้ปกครองและครู จำนวน 197 คน ผลการวิจัยสรุปได้ว่าโรงเรียน มัธยมศึกษาอาชีวศึกษาประสบความสำเร็จในการกำหนดบทบาทของคณาจารย์ ด้านสติปัญญา และทักษะในการทำงาน

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า การจัดการศึกษายุคปฏิรูป การศึกษาในปัจจุบันนั้นนอกจากจะต้องปฏิบัติตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แล้ว ยังต้องจัดการศึกษาในทุกกระดับให้สอดคล้องกับการ เปลี่ยนแปลงในทุกๆด้านอย่างถูกต้อง และเหมาะสม โดยเฉพาะต้องมุ่งสู่มาตรฐานและการ ประกันคุณภาพการศึกษา การจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาก็เช่นเดียวกันที่ต้องจัด การศึกษาให้ได้ คุณภาพ มาตรฐาน รวมทั้งผลผลิตทางการศึกษานั้นต้องสนองตอบความ ต้องการของสังคมและตลาดแรงงานอย่างแท้จริง โดยผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีคุณลักษณะที่พึง ประสงค์ตามจุดมุ่งหมาย และเจตนารมณ์ของหลักสูตรในระดับอาชีวศึกษา คือต้องเป็นผู้มี ปัญญา มีนิสัยใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีทักษะในการประกอบอาชีพระดับ ผู้ชำนาญการเฉพาะทาง มีรายได้ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความเจริญก้าวหน้า มีเจตคติ มี คุณธรรม จริยธรรม มีบุคลิกภาพ และมนุษยสัมพันธ์ที่ดีในอาชีพของตน รวมทั้งเข้าใจในปัญหา เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศ มีความสำนึกในความเป็นไทย ดำรงไว้ซึ่งความ มั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่อย่างไรก็ ตามจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ยังไม่สนองตอบความพึงพอใจในทุกๆด้านแก่สังคมและตลาดแรงงานอย่าง แท้จริง ประกอบกับการที่ได้ศึกษาผลงานวิจัย เรื่องประสิทธิภาพของการอาชีวศึกษาของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่พบข้อบกพร่องของผู้สำเร็จการศึกษาระดับ อาชีวศึกษาว่ายังขาดคุณลักษณะด้านคุณธรรม จริยธรรม ขาดความมีระเบียบวินัย ความ

รับผิดชอบ สัมมาการะ รวมทั้งยังมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่ยังไม่เป็นที่พอใจของสถานประกอบการ เช่น ในด้านความรู้ทางภาษาต่างประเทศ การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ การใฝ่รู้ ที่จะศึกษาและติดตามความเคลื่อนไหวที่เปลี่ยนแปลงในทุก ๆ ด้าน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารสถานประกอบการในจังหวัดสิงห์บุรี เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ในด้านความรู้ ความสามารถทางวิชาการ ทักษะในการประกอบอาชีพ คุณธรรม จริยธรรม บุคลิกภาพ และมนุษยสัมพันธ์ ทั้งนี้เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้มาปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสถานประกอบการต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏ